

APOCALIPSI JESUCRITOBA JUAŁA CAWABIDA

Jesu ume n̄badā Juałba nał cartada b̄asia. Poa 95are b̄asia. Griego bedeade apocalipsiba jara b̄la “unubida” wa “cawabida.”

Domitiano abadada poa 81neba aña 96daa Romanebema boro basia. Mał ewaride leyda b̄asidaa jūmarāba Ācōrēa bia bedeab̄da quīrāca Romanebema boroa bia bedeadida panla. Māwā oë b̄l carea Juałra preso b̄asia.

Małne Jesucritoba Juała nał cartara b̄abisia djabarā siete purude bearā itea. Jesuba b̄libidada Juałba jūma cāimocara quīrāca unusia. Juałba Jesu įjā bearāa cawabisia Jesura wārāda ādjirā ume b̄la idjabā dārāéne dji quīrūda jūma poyaida. Jarasia Jesucrito zedacarea Ācōrēba diauruda, jūma idjiare bea sida babueida. Idjabā jarasia diauruba Critodērā beab̄la sida ewariza Ācōrē purude bia duananida.

Dadjirāba nał cr̄icha droma 2:10de b̄l b̄lra quīrānebađida panla: “Bārā dārāéne bia mīgadira wayarānadua. ¡Ur̄inadua! Diauruba ȳslal bārānebemada preso jidabiya įjā panani cawaya. Bārāra dārānaě bia mīgadria. Barib̄la bārā beab̄da sida įjā pananadua. Małbe m̄la bārāra ewariza zocai b̄lya.”

Nał cartade Juałba naārā b̄lada

¹ M̄la Jesucrito nezoca Juała. Nał cartade b̄l b̄la Jesucritoba bajāneba m̄la cawabidada. Mał

cawabidara Æcõrëba Jesucritoa cawabisia idji ïjä bœaa cawabimärëä dãrãéne cãrëda sãwãida.* Je-sucritoba bajãnebema nezocada mãmaa diabuesia mañra cawabimärëä. ² Jûma mña ununara wãrãda jara bla. Mña jaraya nañ bedeara Æcõrëneba ze blda idjabä Jesucritoba wãrãda cawabisida. ³ Mañ sãwãinebema bedea djabarä quirãpita lebârlra bio bia baya. Idjabä nañ bedea ûrînapeda ïjä o bœara bio bia bœadía, nañ bedeara dãrãéne mãwãi bêrã.

Djabarä Asia druadebema itea Juañba blda

⁴ Mña Juaña. Nañ cartara bâlbârla djabarä Asia druadebemarä itea. Siete purudaa diabuebârla. Mña quirïä bla Æcõrëba idji biadeba bârãra careba baida idjabä necai bairâ dia baida. Idjira bla, naëna basia, idjabä ewariza baya. Idjabä mña quirïä bla Æcõrë bugue biya quiru quirãpita siete jaure panbla mãwã o pananida.[†] ⁵ Mañ awara quirïä bla Jesucritoba mãwã o baida. Idjia Æcõrënebemada wãrãda jarabaria. Beu bœadada naârã ãrëbasia ewariza zocai bai carea. Jûma nañ ëjûânebema bororä cãyâbara dji dromaara bla. Idjia dadjirära quirïä bla idjabä idji oadeba cadjiruadebemada ñdrâ basia. ⁶ Dadjirära basia Æcõrë purude sacerdoteda bœadamärëä. Mãwã idji Zeza Æcõrëba quirïä bala o panania. Idjia bia bedeadida

---

* **1:1** Idji ïjä bœaa. Griego bedeade bá bla “nezocarãa.” † **1:4** Siete jaure panbla. Ñcrlmaarä mañ siete jaure panbla Æcõrë Jaureda mãwã bla. Idjabä ñcrlmaarä mañ jaure siete panbla bajãnebema nezocarã dji dromada mãwã bœaa.

panla. Bia bla idjidrl ewariza jūmarā Boroda baida. Wārāda bia bla māwā baida.[‡]

7 Úrīnadua. Critora jīrārāne zeya. Mañne jūmarāba ununia. Idji supedada biða ununia.

Idji unubladaðe jūma nað ējūānebemara jīānia.[§] Wārāda māwā baya.

8 Dadjurā Boroba jarasia: “Māra ne jūma poya o bλ Ācōrēa. Māra dji Alpaa idjabā dji Omegaa.* Mañba jara bla māra dji naārābemada idjabā dji jīrūarebemada. Māra bla, naēna basia, idjabā ewariza baya.”

Juañba Crito ununa

9 Māra bārā djaba Juaña. Dadjurāra Jesucrito ume panl bērā māra bārā ume Ācōrē purudebemaa, bārā ume bia mīga bla, idjabā bārā ume jūma droa bla. Ācōrē bedea jaradia bλ carea idjabā Jesudebema wārāana a bλ carea māra morro droma Patmo abadade bāsidaa. **10** Dadjurā Boro Jesucrito itea wagabada ewaride māra Ācōrē Jauredeba basia.[†] Mañne mλ ēcarraare aþaþba bedea bλda ūrīsia. Idji bedeara cachiru jīgua quīrāca basia. **11** Mañba jarasia: “Bla unublrlada cartaðe bλpeda djabarā siete puru þeade panlmaa diabuedua: Epesodaa, Esmirnanaa,

[‡] **1:6** Wārāda bia bla māwā baida. Griego bedeade bλ bλa: “Amén.”

[§] **1:7** Mateo 24:30; Juañ 19:34-37. * **1:8** Griego alfabetode alpara dji naārābema letraa, omegara dji jīrūarebema letraa. † **1:10** Dadjurā Boro Jesucrito itea wagabada ewaride. Jesu ūrēbadacarea domiaza djabarāba idji ūrēbadara quīrānebabadjidaa. Idira domin-goza māwā obadaa.

Pergamona, Tiatirada, Sardida, Piladelpiada, idjaba Laodiceada.”[‡]

12 Mañne mā jēda ac̄sia caida bedea b̄a cawaya. Ac̄lablade siete ībīrā oro odada unusia. **13** Mañ siete ībīrā ēsi ēberā zaca b̄ada unusia. § Idjia cacuade jā b̄ara edu jīrū daucha jūē basia. Idji ju caita oro odada trājā basia. **14** Idji budara totroa querasia oveja cara quīrāca wa nieve quīrāca. Idji daura t̄bla urua quīrāca basia. **15** Idji jīrūra bronce t̄blade dorrabaripeda l̄rada quīrāca urua basia. Idji bedeara do jururua b̄a quīrāca jīguasia. **16** Idji j̄awa araare chīdauda siete erōasia. Idji iteđeba djōbada neco quida umena pewedea era b̄ada odja nūmasia. Idji quīrāra l̄mādau dorrodorroa quīrāca basia.

17 Idji unuside ne wayaaba māra idji jīrū caita beuda quīrāca egode tabesia. Bariblal idji j̄awa araarebemada mā l̄rā b̄apeda jarasia: “Ne wayarādua. Māra dji naārābemaa idjaba dji jīrūarebemaa. **18** Māra dji Zocai B̄la. Māra beudamīna ac̄dua zocai b̄ada, idjaba ewariza zocai b̄aya. Mālablal beudarāra l̄rēbabida b̄la.* **19** B̄la unu b̄ada cartade b̄adua. Idi sāwā nūmāda idjaba jīrūare sāwā nūmainebema sida b̄adua. **20** Mā cawabiya b̄la ununa siete chīdau mā j̄awa araarebemane erōbla cārēda jara b̄ada

---

[‡] **1:11** Griego bedeade l̄c̄lra cartađe nañ sida b̄a b̄la: “Māra dji Alpa idjaba dji Omega. Mañba jara b̄la māra dji naārābemada idjaba dji jīrūarebemada.” § **1:13** Ēberā zaca b̄ada. Griego bedeade nāwā b̄a b̄la: “Nañ djara edadaca b̄ada unusia.” Abari quīrāca jara b̄la Daniel 7:13de. * **1:18** Mālablal beudarāra l̄rēbabida b̄la. Griego bedeade nāwā b̄a b̄la: “Mālablal ēberārā beudidebema yavera erōbla. Beupedada duan̄mabema yavera erōbla.”

idjabəa mał siete ïbïrā oro odaba cārēda jara bəda. Mał siete chīdauba jara bəla bajānebema nezocarā siete panʌda. Mał siete panʌba djabarā siete puru beade panʌda wagabadaa. Ädiza djabarā puru abəlde panʌda wagabadaa. Dji ïbïrā siete panʌba jara bəla djabarā siete puru beade panʌnebemada.”

2

Critoba djabarā Epeso purudebemarā itea bəbida

¹ Idjia māa nāwā jarasia: “Djabarā Epeso purudebema wagabari bajānebema nezoca itea cartadē nāwā bədua:

Idji jəwa araarebemane chīdau siete erobəba, siete ïbïrā oro oda tāēna nība nāwā jara bəla:

² Bärāba o panʌra māa cawa bəla. Mā itea bio traja panʌda idjabəa bia mīga panʌne jūma droa panʌda cawa bəla. Bärāba dji cadjurua obadarāa iduaribidacada cawa bəla. Λcʌrgʌ bärāmaa wānapeda Jesucritoba diabuesiada abadjidaa.* Baribʌrʌ bärāba quīrācuia acʌ panʌneba cawasidaa ädjirāra sewaidə beada.

³ Bärā mā carea bia mīga panʌne jūma droa panʌda idjabəa sēnaē mā itea bia traja panʌda.

⁴ Baribʌrʌ nañgʌda māa biē unu bəla: bärāba nañrā quīrīa erobeadara idira mācua neē panʌda.

⁵ Mał bērā quīrānebadadua bärāba nañrā quīrīa eropananada.† Wayacusa Äcōrēmaa zedadua.

---

* ^{2:2} Jesucritoba diabuesiada abadjidaa. Griego bedeade bá bəla “apóstoles.” † ^{2:5} Griego bedeade nāwā bá bəla: “Quīrānebadadua sāmaʌba bəesidada.”

Odadua bārāba naārā bia o panana quirāca. Bārāda wayacusa Ācōrēmaa zedaēbārla, māa bārā cawa ode wāya.[‡] Mañne bārā ibīrāra ayā bāya. ⁶ Baribārla naālgāda bia o panla: Nicolá ēpē bēaba biē obadara bārāba quiriānacaa. Māa bida quiriācā. ⁷ Dji cāwārla bara bāba ūrīdua Ācōrē Jaureba djabarāa jara bāra. Cadjirua poyapedadarāa māa bacuru zocai bai diabaridebema nejōda idu jōbiya. Mañ bacurura Ācōrē ejūā biya quirude bāla.”

Critoba djabarā Esmirna purudebema itea bābida

⁸ “Djabarā Esmirna purudebema wagabari bajānebema nezoca itea cartade nāwā bādua:

Dji beupeda wayacusa zocai bāra dji naārābemaa idjabāa jīrūrebemaa. Idjia nāwā jara bāla:

⁹ Bārāba o panla māa cawa bāla. [§] Bia mīga panla idjabāa ne neē bēada cawa bāla. Māwāmīna Ācōrēneba bārāra ne bara bēaa. Māa cawa bāla lārla judiorāba bārānebemada biē bedeabadada. Ādjirāra Ācōrē ēberārāana abadamīna māwāéa.* [†] Atebārla diauru ēberārāa.[†] ¹⁰ Bārā dārāéne bia mīgadira wayarānadua. ¡Urīnadua! Diauruba lārla bārānebemada preso jidabiya ijā panani cawaya. Bārāra dārānaē

[‡] 2:5 Bārā cawa ode wāya. Griego bedeade lārla cartade nāwā bāla: “Dārāéne māa bārā cawa ode wāya.” [§] 2:9 Bārāba o panla māa cawa bāla. Griego bedeade lārla cartade mañra neēa.

* 2:9 Ācōrē ēberārā. Griego bedeade bāla “judiorā.” [†] 2:9 Diauru ēberārā. Griego bedeade bāla: “Diauru ume dji jārebada dedebemarāa.”

bia mīgadīa.[‡] Bariblrl bārā beabāda sida ījā pananadua. Małbe mīa bārāra ewariza zocai blyā.[§] **11** Dji cławrl bara blyba ūrīdua Ācōrē Jaureba djabarāa jara blyra. Cadjurua poyapedadara ewariza Ācōrēnebemada jīga beadaē.”*

Critoba djabarā Pergamo purudebema itea blybida

12 “Djabarā Pergamo puruđebema wagabari bajānebema nezoca itea cartade nāwā blydua:

Djōbada neco quida umena peweđea era erođbala nāwā jara blyā:

13 Bārāba o panrla mīa cawa blyā.[†] Idjaba cawa blyā bārā panabadama diaurura dji droma chūmebada buguedē chūmlada. Māwāmīna bārāba mīda wadibida ēpē panrla. Bārā puruđe diauru babarima djaba Antipa mī carea beasidade bārāba mī ījā panrla igaradaē basía. Djaba Antipaba ne jūmane mīnebemada bedeabadjia. **14** Bariblrl nałgāda mīa biě unu blyā. Łcławrl bārā tāenabemaba Balaałba jaradiadara ēpē panrla.[‡] Balaałba Baláa jaradiasia sāwā israelerāra cadjiruadē bae'bida. Jāwaba oda ācōrēa nedjara diadada cobibadjia idjaba auduada obibadjia. **15** Idjaba łcławrl bārā tāenabemaba Nicolá ēpē blyba jaradiabadara

[‡] **2:10** Dārānaē. Griego bedeade “die ewari” bly blyā. [§] **2:10** Ewariza zocai blyā. Griego bedeade nāwā bly blyā: “Mīa borobari zocai baidebemada bārāa diaya.” *

2:11 Ewariza Ācōrēnebemada jīga beadaē. Griego bedeade bly blyā: “Bārima umé beudaē.”

[†] **2:13** Bārāba o panrla mīa cawa blyā. Griego bedeade łcławrl cartade małra neēa.

[‡] **2:14** Numero 22:1deba aba 25:3daa;

31:16.

ẽpẽ panla. Mał jaradiabadara mña quírñäcaa. §
16 Mał bẽrã wayacusa Ācõrëmaa zedadua. Mäwã odaëbãrla, mña dãrãéne bãrã cawa oðe wãya. Mañne neco mñ itedeba odja nñmbla mał ēberãrã ume djöya. **17** Dji cawalrla bara bãbla ūrñdua Ācõrë Jaureba djabarãa jara bãrla. Cadjirua poyapedadarãa mña maná mẽrã bãdara cobiya idjabã mõgara zaque totroa quiruda diaya.* Mał mõgara zaquede trã djiwidida bá bãla. Ni aþaþba mał trãra adua bãla. Baribãrla dji edabãrla cawaya.”

Critoba djabarã Tiatira purudebema itea bãbida

18 “Djabarã Tiatira purudebema wagabari bajãnebema nezoca itea cartade nãwã bãdua:

Ācõrë Warra daura tãbl urua quírãca bãla, idji jírûra bronce ñrada uruabari quírãca bãla. Idjia nãwã jara bãla:

19 Bãrãba o panlra mña cawa bãla. Bãrã quírñanebemada, mñ ijã panlnebemada, mñ itea o panlnebemada, idjabã jüma droa panlnebema sida cawa bãla. Bãrãba naãrã o panana cãyâbara idi biara o panlada cawa bãla. **20** Baribãrla naãglda mña bië unu bãla. Wêrã Jezabel abadaba sewa jaradia bãrla bãrãba iduaribi panla.† Idjira Ācõrëneba bedeabariada abaria. Mañne idjia jaradia bãldeba mñ nezocarãra cûrñgabaria audua nñbadamãrẽa idjabã nedjara jãwaba oða âcõrëa diaðada

§ **2:15** Mał jaradiabadara mña quírñäcaa. Griego bedeade ñcawla cartade mañra neëa. * **2:17** Manára Ācõrëba diabueda pañ basía. Exodo 16:31-34. † **2:20** Jezabel. 1 Reye 16:29-31; 18:4,19; 2 Reye 9:22.

codamārēā. **21** Māa jāā basia idjia cadjiruara igarapeda Ācōrēmaa zemārēā bariblrl idji audua nīra igara quīrīāē basía. **22** Maā bērā māa idjira cacua piraba clādaē blya. Maābe jūma idji ume daunemabadaba idji quīrāca cadjirua o panla igaradāēbllrl, māa bia mīgabiya. **23** Idji warrarāra māa quinibiya. Māwā djabarā duanlza cawadia māa jūmarā crīchara, jūmarāba sodeba o quīrīā panl siđa cawa bldā. Bādjiza opedada quīrāca māa cawa oya. **24-25** Bariblrl lclrl bārā Tiatiradebemaba maā wērāba jaradia blrla ēpēnaē panla. Maā awara diauruba idjiderāa cawabida mērā eroblrla jlrldāē panla cawadi carea. Māa ababe jaraya bārāba naā ewaride ījā panl quīrāca ījā pananamārēā abā mā zebllrlāaa. Dewara bedeada ījā obiēa. **26-27** Cadjirua poyapedadara idjabā māa quīrīā bl ewariza opedadara māa druazabema bororāda bēadamārēā bllcuaya mā Zezaba māra jūmarā boroda blāda quīrāca. Maābe ādjirāba quīrā djuburia neē jūmarāa ījā obidia.[‡] Zoco todozoabiblāda quīrāca jūmarāda poyadia.[§] **28** Māa diapedabema chīdauda ādjirāa diaya.* **29** Dji clwlrl bara blāba ūrīdua Ācōrē Jaureba djabarāa jara blrla.”

3

Critoba djabarā Sardi purudebema itea blbida

[‡] **2:26-27** Quīrā djuburia neē jūmarāa ījā obidia. Griego bedeade blābla: “Jiorroba ījā obiya.” [§] **2:26-27** Salmo 2:9. * **2:28** Diapededabema chīdauba jara blrla Critoda. Apocalipsi 22:16.

1 “Djabarā Sardi purudebema wagabari bajānebema nezoca itea cartađe nāwā bədua:

Ācōrē quīrāpita jaureda siete panla.* Ādji zocabariba chīdauda idji jəwađe siete erođla. Idjia nāwā jara bəla:

Bārāba o panla mā cawa bəla. Ēberārāba jara panla bārāba Ācōrēra bio ījā panla bērā zocai bəada. Bariblrl wārā arada bārāba Ācōrēra ījānaē panla bērā dji beudarāa. **2** ¡Quīrācuitadadua! Māa unu bəla bārāba o panla Ācōrē quīrāpita jipa bəlēda. Bārāba bia o panla jūma idu bəlbododaa. Bariblrl małgara wayacusa bia ēpēnadua. **3** Wārā bedea bārāba ūrīpedadara quīrānebađadua. Małgara bio ījānadua. Cadjiruada igaradapeda Ācōrēmaa zedadua. Bārāra quīrācuita bəadaěblrl, ne drəabarī quīrāca māra cawaěne zeya bārā cawa oi carea. **4** Bariblrl bārā Sardidebemarā zocārāébe cadjiruade nīnaēa bārāba cacuadē jā panla mititiabidaē panla quīrāca. Bārādrl māl ume ābaa nībadi carea bia panla bērā totroa quiru jā panla māl ume ābaa nībadia. **5** Cadjirua poyapedadaba ara mał quīrāca totroa quiruda jānia. Ādji trāra ewariza zocai bəadi cartađe eda bá bəa bērā māa īyā bəlēa. Ātebllrl māl Zeza quīrāpita, idji nezocarā bajānebema quīrāpita bida ādjirāra māreana aya. **6** Dji cəwrlrl bara bəla ūrīdua Ācōrē Jaureba djabarāa jara bəla.”

Critoba djabarā Piladelpia purudebema itea

---

* **3:1** Λcərlmaarā mał siete jaure panla jara bəla Ācōrē Jaureda. Idjaba īcərlmaarā jara bəla bajānebema nezocarā dji dromada.

bəbida

⁷ “Djabarā Piladelpia purudebema wagabari bajānebema nezoca itea cartade nāwā bəldua:

Ācōrē quīrāpita Bio Biya Quirura, Wārāda Bedea Aþa Bəlra Davi puru boroa.[†] Idjia ewabəlrlra ni aþaþba poya jūātrə bəlðaēa. Idjia jūātrə bəlðaēa ni aþaþba poya ewadaēa. ⁸ Idjia nāwā jara bəla:

Bārāba o panlra māla cawa bəla. ¡Úrīnadua! Eda wābadada māla bārā na ewa nūmāsia. Mañgra ni aþaþba poya jūātrə bəlðaēa. Bārāra mācua ləblaē panlāmīna māl bedeara bio ījā panla. Māra igaradaē panla. ⁹ ¡Úrīnadua! Bārā jīrū caita māla diauru ēberārāda chīrāborode copanebiya.[‡] Mañne ādjirāba cawadia māla bārāra quīrīā bəla. Ādjirāra Ācōrē ēberārāana abadamīna wārāéa. [§] Ādjirāra sewaidā bəaa. ¹⁰ Bārā māl carea bia mīga panlra jūma droa panla māla jaraða quīrāca. Mañ bērā nañ ējūānebemarā bia mīgadi ewari zebəlrdē māla bārāra wagaya. Mañ ewaride māla jūma nañ ējūāne beara bia mīgabiya sāwā odi cawaya. ¹¹ Māra dārāéne zeya. Mañ bērā bārāba idī ījā panl quīrāca ījā pananadua. Māwā ni aþaþba bārā nepeda jārīnaēa. ¹² Cadjurua poyapedadara māl Ācōrē dedebema de jīrū quīrāca bəuya. Māwā idji dedebemada ãyā wānaca baya. Ādji dratude māl Ācōrē trāda bəuya id-

---

[†] 3:7 Davi puru. Mañba jara bəla “Ācōrē puru.” Puru boroa. Griego bedeade nāwā bá bəla: “Idjia Davi yavera eroþla.” Ādji tāēna dji yave eroþla puru boroa. [‡] 3:9 Diauru ēberārā. Griego bedeade bá bəla: “Diauru ume dji jarebada dedebemarāa.” [§] 3:9 Ācōrē ēberārā. Griego bedeade bá bəla “judiorā.”

jiderāda cawabi carea. Idjabəa mă Ăcōrē puru tră Jerusaleñ Djiwidi abada sida ādji dratude băya mañ purudebemada cawabi carea. Mañ purura bajăneba mă Ăcōrē bămałba zeya. Idjabəa ādji dratude mă tră djiwidida băya măreda cawabi carea. ¹³ Dji cławrla bara băba ūrīdua Ăcōrē Jaureba djabarāa jara băra.”

Critoba djabarā Laodicea purudebema itea băbida

¹⁴ “Djabarā Laodicea purudebema wagabari bajănebema nezoca itea cartađe năwă bădua:

Wără Bedea tră jarabadaba Ăcōrēnebemada wărăda jūma aride jarabaria.* Idjideba Ăcōrēba ne jūmada osia.† Idjia năwă jara băla:

¹⁵ Bărăba o panla măa cawa băla. Măra igaradăe panla bariblă sođeba ēpĕnaě panla. Măwă bărăra baido cûrăsa quîrăca panlăa ni baido jăwărăa quîrăca panlăa. Sođeba wărăda ēpĕnaěblă, mămaără biara bacasia măra aþeda ēpĕnaěda. ¹⁶ Bariblă baido jăwărăa jăwărăa bă quîrăca panla; măra igaradăe panlăna sođeba wărăda ēpĕnaě panla. Mañ bĕră măa bărăra igaraya baido jăwărăa jăwărăa bă mă itedeba weblă quîrăca. ¹⁷ Bărăba jara panla ne jūma eropanla, ne jūmada edasidada. Bărăba edadida panla waa neěana a panla. Bariblă adua panla măa djuburi panla, biě panla, ne neě panla, dauþerrea panla, idjabəa ācadă panla. ¹⁸ Mañ bĕră măa bărăa crîcha biada

---

* **3:14** Wără bedea. Griego bedeade bă băla: “Amén.” † **3:14** Griego bedeade mañba idjabəa năwă jara băla: “Idjira ne jūma Ăcōrēba oda Boroa.”

diaya: oro t_λb_λdē dorrabarida idji awa quiruda m_λneba nēdodadua. Māwā bārāra wārā arada ne bara bēadia. Idjabā wua totroa quiruda m_λneba nēdodadua jāni carea. Māwā bārā ācada panana carea quīrā peradaēa. Idjabā dau tada m_λneba nēdodadua bārā daude tadapeda bia ununi carea. ¹⁹ Māa quīrīā b_λ ēberārāra quēābaria idjabā ubaria m_λ bedea ījā odamārēā. Mañ bērā wayacusa m_λmaa zedapeda sodeba wārāda ēpē pananadua. ²⁰ ¡Urīnadua! Māra dede eda wābadama b_λa. Dajadaareba trā b_λa bārāba ewadapeda m_λra idu eda wābidamārēā. Bariduaba m_λ bedeada ūrīpeda dji eda wābadara ewaib_λg_λ, m_λra eda wāpeda idji ume ne coya. ²¹ Māa cadjiruara poyada bērā m_λ Zeza ume idji bugue biya quirude chūmesia. Ara mañ quīrāca cadjirua poyapedadara m_λ bugue biya quirude m_λ ume chūmebiya. ²² Dji caw_λr_λ bara b_λba ūrīdua Ācōrē Jaureba djabarāa jara b_λra.”

4

Bajānebemarāba Ācōrēa bia bedeapedada

¹ Māwānacarea wayacusa cāimocara quīrāca m_λa unusia bajāne eda wābadada ewa nūm_λda. Mañne m_λa naārā ūrīna cachiru jīgua quīrāca bedea b_λba jarasia: “Nama ñtaa zedua. Māa cawabiya no-coarebema ewariide cārēda sāwāida.”

² Ara mañda m_λra Ācōrē Jauredeba bēisia. Mañne m_λa unusia bugue biya quiru bajāne b_λda. Mañ buguede abā chūmasia. ³ Mañ buguede chūm_λra urua bāsia jaspe mōgara quīrāca idjabā cornalina mōgara urua babari quīrāca. Eumada

mañ bugue biya quiru audu jūrā basia. Mañ eumara esmeralda mōgara quīrāca urua basia. ⁴ Bugue biya quiru audu veinticuatro bugue biya quedeaba jūrā basia. Mañ bugue biya quedeadē veinticuatro drōārāda chūpanasiāaa. Ādjia cacuadē jā panla totroa querasia. Idjabā oro oda nepeda jā panasiāaa. ⁵ Mañne Ācōrē bugue biya quiru ēsi bādeba baada purewa eda nūmabadjia, jururua nūmabadjia, dji cābāyā bae nūmabadjia. Mañ bugue quīrāpita ībīrāda siete urua nūpanasiāaa. Siete jaure Ācōrē quīrāpita bēada māwā panla. ⁶ Mañ bugue quīrāpe pusa pāpārā bāl quīrāca basia. Mañra vidrio ēsā quiru quīrāca basia. Bugue jāwa araare, jāwa acłare, jēdaare, noocoare bida animarā zaca zocai bēada quīmārē panasiāaa. Ādjirāra jāare, ēcarraare bida dauba bira panasiāaa. ⁷ Aba imama zaca basia. Aba pacā zaca basia. Aba dji quīrādarrara ēberā quīrāca basia. Idjabā abā nejōbā waiłla wābāri bāl zaca basia. ⁸ Mañ quīmārēbema zocai panla ida sei eropanasīaa. Ādji cacuara jūma dauba bira panasiāaa. I edre bida dauba bira panasiāaa. Āsa, diamasi bida ādjjirāba īnāūnaē nāwā jarabadaa:

Bio bia quirua, bio bia quirua, bio bia quirua
dadjurā Boro Ācōrēra.

Idjia jūma poya o bāla. Idjira basia, idī bāla, idjabā ewariza bāya.

9-10 Ācōrē ewariza zocai bāra idji bugue biya quirude chūmabaria. Mañne dji animarā zaca zocai bēaba idjia bio bia quiruadē abadaa, bia bedeabadaa, idjabā bia bāada abadaa. Māwā

jarabʌdaza veinticuatro drōärāda Ācōrē ewariza zocai bʌ quīrāpita chīrāborode copanenapeda bia bedeabadaa. Mañbe ãdji nepeda dji buguede chūmʌ quīrāpita bʌlapeda nāwā jarabadaa:

11 Dairā Boro Ācōrē, bʌldrʌ bia bʌla jūmarāba bio biya quiruada adida, wayadida, idjabə bʌla jūma poya eroþaida bia bʌlaða adida.

Bʌla ne jūmada oða bērā bia bʌla jūmarāba māwā jaradida.

Wārāda bʌla quīrīana bērā ne jūmada osia idjabə ne jūmada bʌdeba bʌla.

5

Juaðba Oveja Zaque ununa

1 Mañbe mλa unusia bugue biya quirude chūmʌba carta tuyadada jʌwa araare eroþʌda. Mañ cartara quīrā umena bʌl basia. Dji quīrā tēñne siete ceraba cara panasidaa ni abalba ewararānamärēä. **2** Mañne mλa bajānebema nezoca dji dromada unusia. Idjia jīgua iwidisia: “¿Caida bia bʌl nañ cartaðe cara þeara oguecuapeda ewarai carea?” **3** Baribʌlrʌ ni abalda bia bañ basía mañ carta ewarapeda acsi carea. Bajāne, nañ ejūñe, beudarā panabadama bida neñ basía.*

4 Mañne mλra dji quīnē jīñā þesia ðberā biada neñ bada bērā mañ carta ewarapeda acsi carea.

5 Baribʌlrʌ veinticuatro drōärānebema abalba mλa nāwā jarasia: “Waa jīñārādua. Acñdua, Juda ðberārānebema Imama abadaba idji ume dji quīrūda poyasia. Idjira Davideba zedaa. Idjiabʌlrʌ

---

* **5:3** Beudarā panabadama. Griego bedeade bʌl bʌla: “Nañ ejūñ edre.”

nañ cartade siete cara bear a oguecuapeda ewaraida b̄la.”

⁶ Mañne Ācōrē bugue biya quiru caita, animarā zaca zocai bea quīmārē panΛ caita, idjaba veinticuatro drōārā panΛ ēsi m̄la Oveja Zaqueda ñta nūm̄la unusia. Idjira beapedada quīrāca b̄asia. Idjia cachuda siete erōasia. Dau siða siete erōasia. Mañ siete dauba jara b̄la Ācōrē quīrāpita siete jaure panλda. Mañgrāra Ācōrēba jūma nañ ējūâne diabuebaria. ⁷ Mañne Oveja Zaquera bugue biya quirude chūm̄maa wāpeda carta idji j̄wa araare erōb̄la edasia. ⁸ Mañ carta edadacarea animarā zaca zocai bea quīmārē panλra idjaba veinticuatro drōārā siða idji quīrāpita chīrāborode copanesidaa. Jūma ādjirāba arpada, epedeco jūgurua siða erōpanasidaa. Mañ epedeco jūguruara incienso queraba bira b̄asia. Mañ incienso queraba jara b̄la Ācōrē ēberārāba idjía iwidib̄lada. ⁹ Veinticuatro drōārāba, animarā zaca zocai bea quīmārē panΛ bida nañ trābi djiwidida trāsidaa:

B̄la beapedada b̄erā b̄ldrā bia b̄la mañ carta edapeda dji cara bear a oguecuaida.

B̄la oa erozoadaba ēberārāda Ācōrē itea nēdosia. Bedeazabemada, puruzabemada, jūma druazabema siða ñcrla nēdosia.

¹⁰ B̄la ādjirāra b̄asia dadji Ācōrē purude sacerdoterāda beadamārēā.

Idjaba nañ ējūâne dji bororāda beadia.

¹¹ Mañbe m̄la ac̄lblrāde bajānebema nezocarāda trāduanλda unusia. Mañgrāra zocārā panΛ b̄erā

mλa poya juachaẽ basía.[†] Adjirãra Ācõrẽ bugue biya quiru, dji animarã zaca zocai ɓea, idjabã veinticuatro drõärã audu jürã panasidaa. ¹²Nãwã jíguã trãã panasidaa:

¡Oveja Zaque beapedadada bio bia ɓla!

Júmarãba idjia bia bedeadida panla ne júma poya eroþl bërã, ne júmada eroþl bërã, júma cawa ɓl bërã idjabã bio ɬbla ɓl bërã.

Idjidrã dji dromaara ɓlaada adida panla idjabã bio bia quiruada adida panla.

¹³ Mañne mλa ūr̃sia júma Ācõrẽba oda bajãne ɓeaba, nañ ëjüñane ɓeaba, beudarã jaureba, pusade ɓea bida nãwã trãã duanada:[‡]

Júmarãba dji bugue biya quirude chũmλa, Oveja Zaquea bida ewariza bia bedeadida panla.

Adjida dji dromaana adida panla, bio bia quiruada adida panla, idjabã  djia júma poya eropananida bia ɓlaada adida panla.

¹⁴ Mañbe animarã zaca zocai ɓea quimãrẽ panla nãwã jarasidaa: “Bia ɓla mawã ɓaida.” Ara mañda veinticuatro drõärãda chirãborode copanenapeða dji ewariza zocai ɓla bia bedeasiðaa. §

6

Cartade cara beada sei oguecuada

---

† 5:11 Zocãrã. Griego bedeade ɓl ɓla “diez miles de diez miles, y miles de miles.” Cãpuriã bedeade jara ɓla “millones de millones.”

‡ 5:13 Beudarã jaureba. Griego bedeade ɓl ɓla: “Nañ ëjüñ edrecare ɓeaba.” § 5:14 Dji ewariza zocai ɓla. Griego bedeade  clarã cartade mañra ne a.

¹ Mañbe mña unusia Oveja Zaqueba cartade cara beada aba ogabrlada. Idjabä ûrësia animarä zaca zocai bëa quimärë pannebema abalba nãwã jara bëda: “Acäde zedua.” Idji bedeara baa jiguablra quiräca basia. ² Araa acäde wäside cawayo torroda unusia. Mañ cawayo ñrl chümbla idji jwade enedrämada eroëasia. Abalba idjia nepeda diasia. Ara mañda lçlra poyapeda dewararä poyai carea wäsi.

³ Mawänacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara beada aba ogabrläde mña ûrësia dewarabema animarä zaca zocai bëba nãwã jara bëda: “Acäde zedua.” ⁴ Araa acäde wäside cawaëne cawayo purea bëda odjasia. Abalba mañ cawayo ñrl chümäa djöbada neco waißlada diasia. Äcörëba idjia idu ärëisia ëberära nañ ejüane äbaa necai duanlada, mawäa djö duanlba dji quena duanamäräa.

⁵ Mawänacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara beada aba ogabrläde mña ûrësia dewarabema animarä zaca zocai bëba nãwã jara bëda: “Acäde zedua.” Araa acäde wäside mña cawayo paimada unusia. Mañ cawayo ñrl chümbla ne zägla zabadada idji jwade eroëasia. ⁶ Mañne mña ûrësia animarä zaca zocai bëa ësi aba bedea bëda. Mañba dji cawayo ñrl chümäa nãwã jarasia: “Trigoda idu bia zaubirädua. Mawäa trigo libra ume nëdoi carea ëberäda ewari aba trajaida bëla. Cebada sida idu bia zaubirädua. Mawäa cebada sei libra nëdoi carea ëberäda ewari aba trajaida bëla. Baribrla nedraga diabarida, uva sida idu bia zaubidua nedragada, uva ba sida baramäräa.”

⁷ Mawänacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade

cara b̄eada ab̄a ogab̄r̄ade m̄a ūr̄isia dewarabema animarā zaca zocai b̄lba nāwā jara b̄lda: “Ac̄de zedua.” ⁸ Araa ac̄de wāside m̄a unusia cawayo cuaracuara b̄lda. Mañ cawayo ñr̄ chūm̄ tr̄ra “Beuidebema” abadaa. Idji caidu ab̄a n̄ibabadjia “Beudarā panabada ējūā” abadada.* Jūma nañ ējūāne ēberārā quīmārē b̄eaza Ācōrēba ãdjía ab̄a idu beabisia. Mañ ēberārāra beasidaa djō duanlba, jarrababa, cacua biē duanlba, idjab̄a animarā nañ ējūānebema minijīchia b̄ea bida.

⁹ Māwānacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara b̄eada ab̄a ogab̄r̄ade m̄a unusia Ācōrē bedea jaradia panl carea beapedadarā jaureda. Ñadirāra bajāne Ācōrēa ne babue diabada edrecare duanasidaa. ¹⁰ Nāwā jīgua jarasidaa: “Jūmarā Boro, b̄lra bio bia quirua idjab̄a wārāda bedea ab̄a b̄la. ¿Bla sālbe dudabemarāra cawa oi dairā beapedada carea?” ¹¹ Ācōrēba ãdjiza wua torroda jānamārēā diasia. Mañbe nāwā panusia: “Wadi necai jāānadua ab̄a ēberārāba bārā beapedada quīrāca bārā djabarā Crito nezocarāda jūma daucha beab̄dadāaa.”

¹² Māwānacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara b̄eada ab̄a ogab̄r̄ada m̄a ac̄l b̄asia. Mañne de uremiada dji cāb̄yā uresia. Sopua carea jābada pāima b̄l quīrāca ñmādaura pāimasia. Jedecora oa quīrāca jūma pureasia. ¹³ Nāūrā dji cāb̄yā puáb̄r̄ade nejō dji ca jurrubari quīrāca chīdaura bajāneba egorodaa jurrusia. ¹⁴ Bajāra carta b̄ratlba quīrāca nēbasia. Jūma eyara,

---

* **6:8** Beudarā panabada ējūā. Griego bedeade b̄l b̄la “Hades.”

pusade b̄ea morro sida naārā b̄eadama pane-naē basía. ¹⁵ Mañbe nañ ējūānebema bororāda, ādjiarebemada, zarrarā bororāda, ne bara b̄eada, nañ ējūāne dji dromarāda, nezoca b̄eada, nezocaē b̄ea sida eya uriade idjabā eyade mōgara cobeade mīrūcuasiadaa. ¹⁶ Adjirāba nāwā jarasidaa: “Eya, mōgara, dai ̄r̄l̄ b̄aeđadua. Daida mērānadua jāl̄ bugue biya quirude chūmā quīrāpitabemada idjabā Oveja Zaqueba cawa oidebemada. ¹⁷ Adjia cawa odi ewari dromada jūēsia. ¿Caiba mañgla droai?”

7

S̄eyā Ācōrē nezocarā dratude b̄l̄da

¹ Māwānacarea m̄la bajānebema nezocarāda quīmārē unusia. Adjira nañ ējūā iquidaza nūmeasia. Adjia nāūrāda ni abalareba nañ ējūāne, pusade, ni abal bacurumaa bida idu puabidaē basía. ²⁻³ Mañne m̄la unusia dewara nezoca bajānebemada l̄mādau odjabariareba zeb̄l̄r̄l̄da. Mañgla dji zocai b̄l̄ Ācōrē s̄eyā b̄l̄barida erōbasia. Idjia bajānebema nezocarā quīmārē panā nāwā jīgua jarasia: “Nañ ējūāra, pusara, bacuru sida ārīrānadua abā daiba Ācōrē s̄eyāra idji nezocarā dratude jūma b̄l̄b̄l̄dadāa.” Māwā jarasia Ācōrēba l̄b̄l̄ada bajānebema nezocarā quīmārē panā diada b̄erā nañ ējūāra, pusa sida ārīnamārēā.

⁴ Mañne m̄la ūr̄sia Ācōrē s̄eyā erōbeara jūmasāwā panāda. 144 mil panasidaa. Jūma ādjirāra Israel ēberārānebema basía. ⁵ Israel warra Judadeba yōpedadada doce mil panasidaa. Rubeñneba yōpedadada doce mil panasidaa. Gadeba yōpedadada doce mil panasidaa.

6 Aserdeba yōpedadada doce mil panasidaa.
 Neptalideba yōpedadada doce mil panasidaa.
 Manasedeba yōpedadada doce mil panasidaa.
 7 Simeoñneba yōpedadada doce mil panasidaa.
 Leviñdeba yōpedadada doce mil panasidaa.
 Isacardeba yōpedadada doce mil panasidaa.
 8 Zabuloñneba yōpedadada doce mil panasidaa.
 Josedeba yōpedadada doce mil panasidaa. Idjaba
 Benjamíñneba yōpedadada doce mil panasidaa.

Êberârâ zocârâ Ñcôrê quîrâpita bea

9 Mâwâncarea wayacusa cãimocara quîrâca mña
 êberârâda zocârâ unusia. Ni abalba ãdjirâra
 poya juachadaë basía. Druazabemada, puruz-
 abemada, bedeazabema sida ñclrâ duanasidaa.
 Jûmarâba cacuade jâbada torroada jâ beasia id-
 jaba bâsrida panâ bérâ uruta queduaca beada ãdji
 jâwade eroþeasia. Ñdjirâra Ñcôrê bugue biya quiru
 quîrâpita idjabâ Oveja Zaque quîrâpita bida ñta du-
 anasidaa. 10 Mañne jûmarâba nâwâ jîgua jarasidaa:
 “¡Dai Ñcôrê nañ bugue biya quirude chûmâba,
 Oveja Zaque bida dairâra êdrâ edasidaa!”

11 Mañne animarâ zaca bea quîmârê panâra,
 veinticuatro drôârâ sida Ñcôrê bugue biya quiru
 caita panasidaa. Jûma bajânebema nezocarâda
 ãdjirâ audu jûrâ ñta duanasidaa. Mañne bugue
 biya quiru quîrâpita mañ bajânebema nezocarâra
 chîrâborode quîrâ edaa barru copanenapeda
 Ñcôrêa bia bedeasidaa. 12 Nâwâ jarasidaa:

¡Bârâba jara panâ quîrâca wârâa!* Ewariza
 jûmarâba dairâ Ñcôrêa bia bedeadida panâ

---

* 7:12 Wârâa. Griego bedeade bá bâa: “Amén.”

dji dromaara bəl bērā,
ne caawaara bəl bērā, ne jūma poya ero bəl bērā
idjabə bio ləbla bəl bērā.
Idjía bia bəlaða adida panla idjabə bio biya
quiruada adida panla. jWārāda bia bəla
māwā bəaida!†

13 Mañbe veinticuatro drōärānebema abəlaða māla
iwidisia: “¿Bla cawa bəca za cacuade jābada tor-
roa jāl bəara cairāda jāwā bəada? ¿Cawa bəca
sāmaðba zesidada?”

14 Mañpanusia: “Blaðlə cawa bəla.”
Mañne idjia jarasia: “Nañ ēberärāra jīrūarebema
ewari bio minijīchia bədebema ēdrapedadarāa.
Oveja Zaque oaba ãdjia cacuade jābadara totroa
tātosidaa. **15** Mañ bērā Ācōrē bugue biya quiru
quīrāpita duanla. Idji dede ãsa, diamasí bida idji
itea ne o panla. Mañ bugue biya quirude chūmāba
ãdjirāra waga bəaya.‡ **16** Waa jarra bəadaea ni
opichia bəadaea. Beseaba waa bañ bəadia idjabə
jāwārāba mīñ sēea. **17** Oveja Zaqueba ãdjirāra
Ācōrē bugue biya quiruma waga bəaya. Ñadjirāra
edeya zocai bai dia bəl baido bogadrə nūmeamaa
dodamārēa. Mañne Ācōrēba ãdjirā daubara jūma
jareya.”

8

Cartade cara beada jīrūarebema ogada

1 Oveja Zaqueba cartade siete cara bəada
jīrūarebema ogaside bajāne dārā chupea nūmesia.*

---

† **7:12** Wārāda bia bəla māwā bəaida. Griego bedeade bá bəla:
“Amén.” ‡ **7:15** Ñadjirāra waga bəaya. Griego bedeade bá bəla:
“Ācōrēba idji wua dera ãdjirā līrā bəaya.” * **8:1** Dārā. Griego
bedeade bá bəla “media hora.”

² Māwānacarea māa unusia bajānebema nezocarāda Ācōrē quīrāpita siete āta duanāda. Siete cachiruda ādjirāa diasia. ³ Mañbe dewara nezoca bajānebemada zepeda Ācōrēa quera babadama āta nūmesia. Mañ quera babada oro oñara Ācōrē bugue quīrāpita b̄la. Bajānebema nezocaba idji j̄wade quera babada epedecoda erobasisa. Mañ epedecora oro oña basía. Aþalba idjía incienso querada waiþla diasia jūma Ācōrē ēberārāba iwidiþedadara ume ãbaa bá diamārēa. Ara mañda quera babada ārā incienso querara bá nūmāsia. ⁴ Ācōrē ēberārāba iwidiþedadara mañ bajānebema nezocaba incienso quera bá nūmā cowaa ume ãbaa Ācōrēmaa tūþpa cowasia. ⁵ Mañbe bajānebema nezocaba quera babada epedecoda edapeda quera babada ārā t̄bādau urua b̄la birasia. Mañ t̄bādau uruara nañ ējūñaa peatasia. Mañba baada jururuasia, dji cābāyā j̄igua b̄ae nūmesia, purewa eda nūmesia, idjabā nañ ējūñara ure nūmesia.

Bajānebema nezocarāba cachiru zapedada

⁶ Mañbe bajānebema nezocarā siete panāba ādji siete cachiru edapedadara zadi carea eronñpanesidaa.

⁷ Aþalba idji cachiruda zásia. Ara mañda hieloda cue quīrāca nañ ējūñaa jurrusia. Idjabā uruada oa ume puera b̄la nañ ējūñaa jurrusia. Mañba nañ ējūñara, bacuru sida berara ēsidra bá wāsia.[†] Mama chiruara jūma bá wāsia.

[†] 8:7 Nañ ējūñara. Griego bedeade ἑταρά cartade mañra neēa. Berara ēsidra. Griego bedeade b̄l b̄la “la tercera parte.” Mañ bedeara versículo 7deba aba 12daa odja b̄la.

8 Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachiruda zásia. Ara mañda eya waiþla quírāca þlada purega jida nūmlda abalba pusade batabuesia. Mañba pusara berara ēsidra oa babisia. **9** Mañne pusadebema animarāda berara ēsidra quinisidaa idjaba barcora berara ēsidra jūma ārl̄sidaa.

10 Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachirura zásia. Ara mañne chīdau waiþla uruga jida nūmlda bajāneba baesia.‡ Berara ēsidra nañ ejūâne þea doðe, baido bogadr̄ beade bida baesia. **11** Mañ chīdau tr̄ra Asea abadaa. Idji baedama baidora jūma aseasia. Mañ baidoba ēberārāra zocārā quinisidaa.

12 Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachirura zásia. Ara mañda ñmādaura, jedeco sida berara ēsidra pāimā nūmesia. Chīdau þea sida berara ēsidra pāimacuasiidaa. Mañ bērā ãsa baida þadada berara ēsidra pāimā nūmasia. Diamasi bida jedecora, chīdau þea sida ñna baida þadada berara ēsidra ñnaë basia.

13 Mña ñtaa acþblr̄de ûr̄sia nejõbñ ñtñ wābari þlba jīgua jara þlðda:§ “¡Mñā djuburi þeadia! ¡Mñā djuburi þeadia! ¡Mñā djuburi þeadia nañ ejūâne þeara dewarabema nezoca ûbea panþba ãðji cachiru zabðdade!”

9

1 Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachiruda zásia. Mañne mña chīdau bajāneba nañ

---

‡ **8:10** Uruga jida nūmlda. Griego bedeade þá þla: “Íbñrā quírāca uruga jida nūmlda.” § **8:13** Nejõbñ. Griego bedeade ñcrl̄a cartade þá þla “bajānebema nezoca.”

ẽjūānaa baedada unusia. Aþaþba uria dau c_{are} b_λ jūätr_λ b_λ ewabarida mað chīdaúa diasia. ² Mað uria jūätr_λ b_λ ewaside uriadeba nãr̄ida ðtaa cowasia pea bá wâb_λra cowabari quïr̄aca.* Mað cowaaba ñmâdaura, bajã pâwâr̄a b_λ siða jûma pâima nûmesia. ³ Mañne adichichi waib_λada mað cowaadeba nañ ẽjūānaa wâwâzoasia. Äcõr̄eba mað adichichia ñb_λada diasia ëberâr̄a cadamâr̄eä drusõr̄eba cab_λra quïr̄aca. ⁴ Idjia adichichia jarasia nañ ẽjūānebema chiruara, bacuru siða ãrîrânamâr̄eä. Äteb_λra ababe ëberâr̄a Äcõr̄e sëyâ ãdji dratude neñ beada cabisia. ⁵ Äcõr̄eba adichichia ëberâr̄ara idu beabië basia, äteb_λra jedeco juesumabe idu puabisia. Mað puara drusõr̄eba cada pua quïr̄aca basia. ⁶ Mað ewaride ëberâr̄ara beu j_λr_λeia barib_λra beudaëa. Wârâda beu quïr̄a pananimña beudaëa.

⁷ Mað adichichira cawayo sordaoba djõne edebari quïr̄aca beasia. Ädji borode nepe oro oða quïr̄aca b_λda j_λ beasia. Ädji quïrâdarrara ëberâr̄a quïr̄aca beasia. ⁸ Ädji budara wêrâ budaca beasia. Ädji quidara imama quidaca beasia. ⁹ Ädji cacuara jiorro oðaba jūätr_λ beasia. Ädji i jíguara jururuga nûmasia cawayo zocâr̄a ãdji carreta bara ëberâr̄a djõ pan_λmaa pira wâb_λda quïr̄aca. ¹⁰ Ädji drura drusõr̄ene quïr̄aca quida cûmia beasia. Jedeco juesuma ãdji druba ëberâr̄ara poya bië o panania. ¹¹ Mað adichichi borora uria dau c_{are} b_λ wagabaria.[†] Idji trâra hebreo bedeade Abadoñ

---

* **9:2** Pea bá wâb_λra cowabari quïr̄aca. Griego bedeade b_λ b_λa: “Jiorro dorrabaribada cowabari quïr̄aca.” † **9:11** Uria dau c_{are} b_λ wagabaria. Cápûr̄a bedeade b_λ b_λa “ángel del abismo.”

abadaa. Griego bedeade Apolioð abadaa.[‡]

¹² Nabema mĩã djuburi þeadi jaradara jõsia, bariblrl wadibida umé panla.[§]

¹³ Mâwâncarea dewarabema nezocaba idji cachiruda zásia. Mañne Ācõrẽ quïrãpita quera babada oro oda cachu quïmãrẽ panlareba aba bedea bñda mña ûrñsia. ¹⁴ Dji bedea bñba bajñebema nezoca cachiru zadaa nãwã jarasia: “Do waiþla Euprate abadama bajñebema nezoca quïmãrẽ jã panlda ërã bñdua.” ¹⁵ Ara mañda idjia mañ quïmãrẽ panlra ërã bñsia nañ ëjñâne þeara berara ñsidra quenanamãrẽa.* Ācõrẽba ãdjira eroþasia ara mañ poade, ara mañ jedecode, ara mañ ewariðe mâwã quenanamãrẽa. ¹⁶ Mañne mña ûrñsia aþalba jarablrlada cawayode wãbada sordaorãda jûmasãwã enebñdada. Dosciento miyoð enebñdaada asia.

¹⁷ Mña cãimocara quïrãca ununa cawayora nãwã þeasia: ãdji borora imama boro quïrãca þeasia. Ædji itedeba uruada, azupreda, idjabä nãrïda cow-abadjia. Dji ñrñ chñmeaba ãdji jääre jûätrlbarida jã þeasia. Mañ jûätrlbarira purega þasia, zapiro mõgara quïrãca pâwârã þasia idjabä azupre quïrãca cuara þasia.[†] ¹⁸ Cawayo itedeba cowabñ nãrïba, uruaba, azupre bida nañ ëjñâne þeara berara ñsidra quenasidaa. ¹⁹ Mañgrã cawayoba

[‡] **9:11** Abadoð, Apolioð. Mañ trâba jara panla: “Ne jûma ãrïbari.”

[§] **9:12** Mañ mĩã djuburi þeadi jaradara dadjirãba Apocalipsi 8:13de unubadaa. * **9:15** Berara ñsidra. Griego bedeade bñ bñla “la tercera parte.” Ara mañ quïrãca jara bñla versículo 18de. † **9:17** Zapiro mõgara. Griego bedeade bñ bñla “jacinto nepõnõ.”

ādji itedeba cowa b̄lba, ādji dru bida ēberārāra beabadjidaa. Ādji drura dama quīrāca basia. Mañba ēberārāra cadapeda beabadjidaa.

20 Māwāmīna ēberārā quininaē bañaba wadibida ādjia cadjurua obadara igaradaē basía. Ādjia jai ēpēbadara igaradaē basía. Jlwaba oda ācōrēra igaradaē basía: dji oro odada, parata odada, bronce odada, mōgara odada, bacuru oda sida igaradaē basía. Mañ jlwaba oda ācōrēba ununacamīna, ūrīnacamīna, idjabā nībabacamīna, ēberārāba mañra igaradaē basía. **21** Idjabā mīñ beabadar, djārā nāgābadara, audua nībabadara, ne dr̄abada sida ēberārāba igaradaē basía.

10

Bajānebema nezocaba carta zaque erobada

1 Māwānacarea cāimocara quīrāca m̄la unusia bajānebema nezoca dji dromada eðaa zeb̄lrl̄da. Idjia cacuade j̄l b̄lra j̄rārā basía. Idji boro l̄r̄l eumada basia. Idji quīrāra l̄mādau quīrāca urua basia. Idji jīrūra t̄bl̄l eradrl̄ nūm̄l quīrāca basia. **2** Idji jlwade carta zaqueda ewara erobasia. Idji jīrū araarebemara pusade t̄ga nūmasia. Jīrū acłarebemara drua t̄ga nūmasia. **3** Mañbe idjira imama jarragabari quīrāca jīgua b̄iasia. Māwā b̄iab̄lrl̄de baara b̄arima siete jururuasia. **4** Baa b̄arima siete jururuadacarea mañ jururuaba jaradara m̄la cartade b̄li basía. Mañne bajānaa m̄la bedeada ūrīsia nāwā jarab̄lrl̄da: “Baaba b̄arima siete jururuua jaradara mērā erobadua. Cartade b̄lrādua.”

5 Małbe mła ununa bajānebema nezoca pusađe idjabə druа tlaga numla ba idji jlawa araarebemada ltaa bajānaa wasia. **6** Māwā blade idjira nał ējūānebema, bajānebema, pusađebema juma oda Ācōrē trlaneba bedeasia. Nāwā jarasia Ācōrē ewariza zocai bla trlaneba: “Ācōrēba jaradara dārāéne juma māwāya. **7** Idjideba bedeabadarāda idji nezocarāa. Naëna Ācōrēba ādjirāa jarabadjia idjia cawabiě blada jirūare juma māwāida. Bajānebema nezoca dji jirūarebemaba cachiru zablarlade wārāda juma māwāya.”

8 Małbe bajānaa bedea mła naëna ūrīnaba wayacusa nāwā jarasia: “Bajānebema nezoca jirū abla pusađe jirū abla druа tlaga numla ba carta zaque idji jlawade ewara erolada edađe wādua.”

9 Ara małda bajānebema nezocamaa wāpeda mła iwidisia carta zaquera diamārēä. Idjia panusia: “Edadua. Codua. Bla itedera urrajō quīrāca cūā baya, bariblarla bla biteda asea numyela.”

10 Mał carta zaquera bajānebema nezoca jlawadebemada edapeda cosia. Mla iteđe urrajō quīrāca cūā basia bariblarla codacarea mla biteda asea numesia. **11** Małbe idjia mla jarasia: “Bla wayacusa Ācōrēneba bedeaida bla zocārā puru sāwāninebemada, zocārā druа sāwāninebemada, bedeaza sāwāninebemada, idjabə ēberārla bororā sāwāninebema sida.”

11

Ācōrēnebema bedeabadarā umé panla

¹ Māwānacarea aþaþba de zabada bacuru quīrāca bþda mþa diasia. Idjia nāwā jarasia: “Ācōrē de dromara, animarā babue diabada sida zaðe wādua. Idjabā Ācōrēa mama bia bedea panþ sida jūma juachadua. ² Baribþrla Ācōrē de droma mōgaraba auðu jūrā ca bþ edaarebema ējūða zarādua, maðgþra Ācōrē ījāé þeaa diada bērā. Ādjirāba Ācōrē puru Jerusaleñra 42 jedeco poya eropanania.* ³ Mað ewariðe mþa ëberða umé diabueya mþnebemada ebuda bedeadamārēä. Ādjia sopua carea jþbada jþ panþne 1,260 ewari Ācōrēneba bedeadia.”

⁴ Ācōrē nað ëjūðebema boro quīrāpita olivo bacuruda umé panþa, ïþrā sida umé panþa. Maðba idjiðebema bedeabada umé panþða jara bþla.[†] ⁵ Bariduaba ãdjida bið o quīrīñibþrla, ãdji iteðeba urua eradrlþrla ðadi ume dji quīrûra bá beadia. Jūma ãdji bið o quīrīðbþldara ara mað quīrāca beadia. ⁶ Mað ëberða umé panþba Ācōrēneba bedea panþne bajþra poya jūðtrðdia cue zerāmārēä. Baido sida ãdjia poya oa babidia idjabā nað ëjūð ãrñira quīrātanoa poya zebidia ãdjia o quīrīð panþ quīrāca.

⁷ Baribþrla Ācōrēnebema jūma bedeapedadacarea animarā cadjirua uria dau cþre bþdeba zebþrla ðajira orraya. Maðba ðajira poyapeda beaya. ⁸ Dji bewärðra Jerusaleñ puru dromane tapanania. (Jerusaleñ purude dadjirā Boro Jesura crude cachi beasidaa. Lcslþba mað purura trð jarabadaa

* **11:2** Griego bedeade nāwā bþ bþla: “Ādjirāra Ācōrē itea bþ purura 42 jedeco biwadgadia.” † **11:4** Zacaria 4:1-14.

“Sodoma” idjabə “Egipto”, Jerusaleñnebemaba cadjiruara aþarica obada bẽrã.)⁹ Puruzabemaba, bedeazabemaba, druazabema bida bẽwãrã mama tapanãda ewari ūbea ñesidra ac̄ panania. Mañ bewãrãra idu joubidaõa.¹⁰ Ädji beupedada carea nañ ñjüane beara þasridadria. Þasrida panla ãdjiza nebiada diadruadria mañ Äcõrëneba bedeabada umé pananaba ãdjirãra bia mĩga eropanana bẽrã.¹¹ Baribarla ewari ūbea ñesidra baðacarea Äcõrëba ãdjira ñrëbabisia. Ädji piradrabla unupedadara bio dauperasidaa.¹² Mañbe dji Äcõrëneba bedeabababa bedeada bajñaa jïgua ûrïsidaa. Nãwã jarasia: “Nama ñtaa zedadua.” Ara mañda ädji ume dji quirûba ac̄ panla jãrãrãne bajñaa wãsidaa.

¹³ Mañbe de uremiada dji cãbãyã uresia. Mañba Jerusaleñ purude deda zocãrã coracuasia.[‡] Êberãrãda siete mil quinisidaa. Mañne dji zocai beará bio daupera duanla ãcõrë bajñe þábia bedeasidaa.

¹⁴ Mañ mĩa djuburi þeadí jaradara jõsia. Baribarla jirûarebema mĩa djuburi þeadí jaradara dãrãne zeya.[§]

Jirûarebema cachiru zada

¹⁵ Bajñebemá nezoca dji jirûarebemaba idji cachirura zásia.* Mañne bajñe zocãrã nãwã jïgua bedeasidaa:

[‡] **11:13** Zocãrã. Griego bedeade þábia “la décima parte.” § **11:14**
Mĩa djuburi þeadí jaradara ūbea panla. Apocalipsi 8:13. * **11:15**
Bajñebemá nezoca dji jirûarebemaba. Cãpûrã bedeade þábia
“séptimo ángel.”

Dadjirā Boro Ācōrēda, idjia ēdrʌ edabari diai jarada ume nañ ējūānebema boroda panesidaa.[†]

Idiba ñtaa Ācōrēra ewariza jūmarā Boroda baya.

16 Mañbe veinticuatro drōärāda ãdji bugue biya quirude Ācōrē quīrāpita chūmeanada chīrāborode barru copanenapeda Ācōrēa bia bedeasidaa.
17 Nāwā jarasidaa:

Dairā Boro Ācōrē jūma poya bʌ, bʌra naãrãeda basia idjabə wañibida bʌla.[‡]

Bʌ ñbʌla waibʌla bʌda unubi bʌ bērā idjabə jūmarā Boroda bedula bērā daiba bia bʌada a panla.

18 Druazabemarāra bʌ ume quīrūbucasiidaa.
Baribʌrʌ bʌla cawa oi ewarira jūësia.[§]
Idibʌrʌ bʌla beudarāra cawa oya.

Mañne bʌ nezocarā bʌdeba bedeapedadarāa,
bʌ ëberärāa, bʌ waya bea dji dromarāa,
edaara bearāa bida bʌla ne biada diaya ãdjia opedada quīrāca.

Baribʌrʌ nañ ējūāne cadjurua opedadara bʌla bië bʌya.

19 Mañbe Ācōrē de droma bajāne bʌra ewasia.
Mañ dede eda Ācōrē ley wagabada baurudedamā unusia. Mañne baada purewa eda nūmesia, jururua nūmesia, idjabə dji cābāyā bae nūmesia. Nañ ējūāra ure nūmesia idjabə hieloda cue quīrāca jurru nūmesia.

[†] **11:15** Idjia ēdrʌ edabari diai jarada. Griego bedeade “idji Crito” bʌ bʌla. [‡] **11:17** Griego bedeade ñcʌrʌ cartade idjabə bʌ bʌla: “Idjabə zeida bʌla.” [§] **11:18** Bʌla cawa oi ewarira jūësia. Griego bedeade nāwā bʌ bʌla: “Bʌ quīrūbi ewarira jūësia.”

12

Wērā Juałba ununa

¹ Ne jarai waiþlada bajāne odjasia. Młaa unusia wērāba ñmādauda wua quírāca jł błda.* Idji jírūra jedeco ñrñ basia. Doce chīdauda borobari quírāca jł basia. ² Mał wērāra biogoa basia. Warra toide nūmł bērā puaba biabadjia.

³ Małbe dewara ne jaraida bajāne odjasia. Młaa je droma purega błda unusia. Mał jeba boroda siete eroësia idjabäa cachuda die eroësia. Napeda boroza jł beasia. ⁴ Idji druba järåwēbłrłba chīdauda berara ēsidra bajāneba nał ējūñaa jurrubisia.† Mał jera wērā warratoi carea błma nūmesia warra zaque ara tobłrłda mī carea.

⁵ Małne wērāba umaquírā warrada tosia. (Mał warraba quírā djuburia neě jūma nał ējūñane beaa idji bedeade įjā obiya.)‡ Baribłrl jeba mī naëna Ącōrēba mał warrara ñtaa edesia idji bugue biya quirude chūmłmaa. ⁶ Małbe wērāra ējūñ pōasa ewaraga błmaa mīrū wāsia. Mama 1,260 ewari idjira waga eroëai carea Ącōrēba jūma o eroësia.

⁷ Māwānacarea bajānebema nezoca dji droma Miguel abadada idjiare panł nezocarā siđa je ume bajāne djōbucasidaa. Małne jera idjiare panł siđa djōbucasidaa. ⁸ Baribłrl jeba, idjiare panł bida poyadaë basía. Mał bērā ñadjira bajāne waa poya pananaë basía. ⁹ Małne je dromara, jūma idjiare panł siđa nał ējūñaa batabuesidaa. Mał jera

* **12:1** Mał wērāba judiorānrebemada jara bła. † **12:4** Berara ēsidra. Griego bedeade bá bła “la tercera parte.” ‡ **12:5** Quírā djuburia neě. Griego bedeade bá bła: “Jiorroba įjā obiya.” Salmo 2:7-9.

naẽnaeda báda dama basía. Idji trãra Diauru idjabá Satana abadaa. § Idjia nañ ejüâne beará jüma cûrûga eroþla.

10 Mañbe mña ūrîsia abánda bajâne jîgua bedea bânda. Mañba nãwâ jarasia:

Idiblrl dadji Æcôrêba idji ēberârâra êdrl edabrla. Idiblrl idji lâblaðeba jümarâ boroda baya.

Crito idjia êdrl edabari diai jaradaba jüma poya erobaya.

Dadji djabarâ bië jarabarida bajâneba uðaa batabuesidaa.

Idjia ãsa, diamasí bida dadji Æcôrê quîrâpita djabarâra bië jarabadjia.

11 Dadji djabarâba Oveja Zaque oa erozoadaba idjabá idji bedea jara panâneba poyasidaa.

Adjirâ Crito carea beadira wayadaë basía, ãteblrl beudi carea panasidaa.

12 ¡Mañ bérâ jüma bajâne beará bâsridadadua!

Baribrl nañ ejüâne beará, pusade bea sida miñ djuburi beadia diaurura bärâmaa zeda bérâ.

Idjira dârâ baëda cawa bâ bérâ bio quîrû bâla.

13 Jeba cawasia idjira nañ ejüânaa batabuesidada.

Mañ carea wérâ warra todara bië oi carea ëpësia.

14 Baribrl jeba bië orâmärêä Æcôrêba wérâa nejôbâ droma ida diasia ejüä pôäsa ewaraga bâmaa wâbâri wâmärêä. Mama Æcôrêba idjira poa übea ësidra waga erobai carea jüma o eroþasia. **15** Mañ bérâ jeba idji itedeba baidoda do quîrâca cumabuesia wérâra do þarrea edemärêä.

16 Baribrl egoroba wérâra carebasia. Egorora yâ

---

§ **12:9** Griegode bedea diauruba jara bâla: “Djärâ bië jarabari.” Satana trãba jara bâla: “Dji quîrû.”

dogopeda jeba itedeba do quīrāca cumabuedara jūma dosia. ¹⁷ Mañ carea jera wērā ume bio quīrūsia. Ara mañda idjira wērāneba yōpedada waabemarā ume djōne wāsia. Mañ yōpedadara Ācōrē bedea ījā o bearāa, Jesucritoba jaradiada ījā bearāa.

13

Animarā minijīchia bʌ pusadeba odjada

¹ Māwānacarea jera pusa ūbʌde nūmesia.* Mañne māa unusia animarā minijīchia bʌda pusadeba odjabʌrʌda. Mañ animarāra siete boroda idjaba die cachuda erobasisia. Cachuza nepeda jā beasia. Boroza Ācōrē biē jara bʌ bedeada trʌ quīrāca bʌ erobasisia. ² Mañ animarā māa ununara imama gorogoroa quīrāca basia. Idji jīrūra wi jīrū quīrāca basia. Idji itera imama ite quīrāca basia. Jeba mañ animarāa idji lʌblada diasia. Idjaba idji bugue biya quirude chūmebisia nañ ējūāne bearā poya erobamārēā. ³ Mañ animarā boro abā cōnara anina bara basia. Mañ cōnaba idjira wārāda beuida basia baribʌrʌ dji cōnara ani basia. Mañ carea jūma nañ ējūāne beaba cawa crīchadaē basia. Mañ bērā idjira ūpēsidāa. ⁴ Ādjirāba jea bia bedeabadjidāa, idji lʌblara mañ animarāa diada bērā. Idjaba dji animarāa bidā bia bedeabadjidāa. Nāwā jarabadjidāa: “¿Caida nañ animarā quīrāca bʌ? ¿Caida idji ume poya djōi?”

---

* **13:1** Jera pusa ūbʌde nūmesia. Griego bedeade ἀστρα cartade bʌ bʌa: “Māra pusa ūbʌde nūmesia.” Lcʌrʌ Bibliade mañ bedeara 12:18de bʌ bʌa.

⁵ Ācōrēba mał animarāa idu jarabisia ara idjidrl dji dromada idjabə Ācōrēra biě taþada. ⁴² Jeðeco nał ējūâne þeada idu poyabisia. ⁶ Mañne idjia Ācōrēda, Ācōrē trðda, Ācōrē þamabemada, jūma bajâne þea sida biě jarabadjia. ⁷ Idjabə Ācōrēba iduaribisia mał animarāa idji ēberârâ ume djōnapeda poyamârēä. Iduaribisia puruzabemada, bedeazabemada, druazabema sida poya eroþamârēä. ⁸ Mañne jūma nał ējūâne þeaba mał animarāa bia bedeabadjidaa. Nał ējūä oi naëna ãðji trðra Oveja Zaqueba eroþa cartade þlë þeasia. Mał cartade ēberârâ ewariza zocai þeadı trðda jūma þlå þla. ⁹ Dji cawrla bara þlba ūrðua:

¹⁰ Aþaþda preso þeida Ācōrēba quírîä þlþrla, preso þeyya.

Aþaþda necoba beuida quírîä þlþrla, necoba beuya.[†]

Mał carea Ācōrē ēberârâba bio droadida panla idjabə bio įjā pananida panla.

Animarā minijîchia þa egorodeba odjada

¹¹ Mâwânanarea mña dewara animarā minijîchia þlda egorodeba odjabrla unusia. Mał animarâba cachu zaqueda umé eroþasia oveja zaque cachu quírâca. Baribrla je bedeabrla quírâca bedeabadjia. ¹² Idjira pusadeba odjada animarâare þasia. Mañne animarā pusadeba odjadaba jarabrla idjia ēberârâa jūma įjā obibadjia. Mał bêrâ jarasia jūma nał ējūâne þeaba animarâ pusadeba odjadaa bia bedeadamârēä. Mał animarâ boro cõna aninara beuida þadamîna wadi zocai þasia. ¹³ Animarâ egorodeba odjadaba

---

[†] **13:10** Jeremia 15:2; 43:11.

ne ununaca waibla beada ocuabadjia. Ëberäräba acä panlne urua siäa bajäneba nañ ejüänaa baebisia. **14** Äcõrëba iduaribisia egorodeba odjada animaräba mañ ne ununacara pusadeba odjada animarä trñebea poya o þamärëä.‡ Mäwä egorodeba odjada animaräba nañ ejüäne beara cürügasia. Djöbada necoba animarä cõna wadi zocai bñ za quïräca bñda idjia obisia.§ Mäwä odacarea idjia jarasia jümaräba maägña bia bedeadaämärëä. **15** Äcõrëba iduaribisia animarä egorodeba odjadaba animarä jlwaba odaa zocai baira diaida.* Mañbe animarä jlwaba odara bedeasia. Mañ jlwaba oda animaräba idjia bia bedeadaëra jüma quenabisia. **16** Mañ awara egorodeba odjada animaräba jümaräa sëyäda ädji jwa arade wa dratude babisia. Dji dromaräa, dji edaara quedeara, ne bara beaa, ne neë quedeara, nezocaräa, nezocaräea bida mañ sëyäda babisia. **17** Ababe mañ sëyä eroþeaba poya ne nëdodida panasidaa idjabä poya nëdobueëida panasidaa. Mañ sëyära pusadeba odjada animarä träa wa idji

---

‡ **13:14** Äcõrëba iduaribisia egorodeba odjada animaräba mañ ne ununacara pusadeba odjada animarä trñebea poya o þamärëä. Mañ bedeara idjabä nãwä traducida bña: “Diauruba egorodeba odjada animaräa ñblada diasia mañ ne ununacara pusadeba odjada animarä trñebea poya o þamärëä.” § **13:14** Djöbada necoba animarä cõna wadi zocai bñ za quïräca bñda idjia obisia. Mañ bedeara idjabä nãwä traducida bña: “Djöbada necoba cõna waya zocai beda animarä quïräca bñda idjia obisia.” * **13:15** Äcõrëba iduaribisia animarä egorodeba odjadaba animarä jlwaba odaa zocai baira diaida. Mañ bedeara idjabä nãwä traducida bña: “Diauruba idjia ñblada diasia pusadeba odjada animarä zaca bñ zocai þabimärëä.”

trānebema numeroa. ¹⁸ Mañ numeroba caida jara bəl cawai careara ne cawa baida bəla. Crīcha cawa bəla poya cawaya caida jara bəlda. Mañ numerora ēberā trāda māwā bəla. Idji numerora nałgla: 666.

14

144 mil ēberārā trāpedada

¹ Māwānacarea māa unusia Oveja Zaquera Sioł eya borode nūmada. Idji ume ēberārāda 144 mil panasidaa. Ādjirā dratuđe Oveja Zaque trāda, dji Zeza trā sida bəl erođasia. ² Mañne bajānaa māa ūrīsia do būga nūm quīrāca, baa jururua nūm quīrāca. Māa ūrīnara arpa zabadarāba biya zá duanł quīrāca basia. ³ Mañne Ācōrē bugue biya quiru quīrāpita, animarā zaca zocai ɓea quīmārē panł quīrāpita, veinticuatro drōärā quīrāpita bida trāabi djiwidida trāa duanasidaa. Ni abalba mał trāabira poya trāa cawadaě basia. Ababe mał 144 mil ēberārā Ācōrēba nał ējūânebema ēdrə edadaba trāa cawasidaa. ⁴ Mał ēberārāra wērā adua ɓeasia. Ācōrē itea ni maärī bida biě ɓeadaě basia. Oveja Zaque wābərlza ēpēbadaa. Ācōrēba ādjirāra idji itea, Oveja Zaque itea bida ɓeadamārēa nał ējūânebemada ēdrə edasia. Néudebema naärā ewada Ācōrēa diada quīrāca panla. ⁵ Sewara ni abā bida ođacaa. Abeda cadjurua neě ɓeaa.

Bajānebema nezoca ūbea panłba jarapedada

⁶ Māwānacarea māa bajānebema nezocada unusia bajāne wābaribusida. Idjia bedea biada erođasia jūma nał ējūânebemarāa, druazabemarāa, bedeazabemarāa, puruzabemarāa bida jarai carea. Mał bedeara ewariza māwā bay. ⁷ Idjia

nāwā jīgua jarasia: “¡Ācōrēra wayadadua! Idjia cawa oi ewarira jūēna bērā idjidrl dji dromaana adadua. Bajāda, egoroda, pusada, baido bogadrā bēa siđa ođa bērā idjía bia bedeadadua.”

8 Mał bajānebema nezoca caidu dewarada zepeda nāwā jarasia: “Babilonia puru dromara jūma ārīsia. Wārāda jūma ārīsia. Mał purudebemarāba audua o duanrla druazabemarāa abarica cadjiruada obisidaa itua ògo diabrla quīrāca.”

9-10 Mał bajānebema nezoca wānacarea dewarada wābari zesia. Idjia nāwā jīgua jarasia: “Bariduaba animarā minijīchia bála, jwaba ođa idji za quīrāca bála bida bia bedeaiblr, idjabā dratude wa jwade mał animarā sēyāda idu b̄lbibrl, Ācōrēba quīrūbiđeba mał ēberāra bio biě b̄uya uva ba asega b̄l dawabrl quīrāca. Mał ēberāra jūma bajānebema nezocarā quīrāpita, Oveja Zaque quīrāpita bida azupre uruaba bio bia mīga baya.

11 Mał ēberā bia mīga b̄lma t̄bl uruara quica baya. Ewariza cowa nūmaya. Bariduaba animarā minijīchia bála, jwaba ođa idji za quīrāca bála bida bia bedeaiblr, lñāñnira neě baya. Mał animarā trl idu b̄lipedadaba ãsa, diamasi bida lñāñnira neě panania.” **12** Mał carea Ācōrē ēberārāba nał ējūâne bio droadida panla. Idjia ijā obi b̄l bedeada ijā o beadida panla idjabā Jesura bio ijā pananida panla.

13 Māwānacarea māa bajānaa ūrīsia abā nāwā bedeabrlada: “Cartade nāwā b̄ldua: idiba lñtaa bia beadia dadjirā Boro Jesu ijā panne beubrlada.”

Małne Ācōrē Jaureba nāwā jarasia: “Wārāda

bia b̄eadia. Ādjirāra bia mīga panananebemada ānāūnia. Ādjia bia opedada carea Ācōrēba ne biada bajāne diaya.”

Ācōrēba nañ ējūāne bea cawa oidebema

¹⁴ Māwānacarea m̄la ñtaa acʌbʌrl̄de j̄rārā torroda unusia. Ēberā zaca b̄lda mañ j̄rārā ñr̄l̄ chūml̄da unusia.* Nepe oro odada j̄l̄ b̄asia. Idji j̄wade neco pewedea era b̄lda eroasia. ¹⁵ Māwā b̄l̄de Ācōrē de droma bajāne b̄l̄deba nezocada aba dajadaa zepeda dji j̄rārā ñr̄l̄ chūml̄da nāwā j̄igua jarasia: “Ējūānebema néura j̄uma purea tab̄la. Ewai jara nūml̄ b̄erā b̄l̄ necoba ewadua.” ¹⁶ Ara mañda j̄rārā ñr̄l̄ chūml̄ba idji necoba nañ ējūānebema néura b̄arima ab̄abe orrawe tub̄rl̄ba j̄uma ewasia.

¹⁷ Mañbe dewara nezocada Ācōrē de droma bajāne b̄l̄deba dajadaa zesia. Idjia bida neco pewedea era b̄lda eroasia. ¹⁸ Mañne quera babada bajāne b̄l̄mal̄ba dewara nezocada zesia. Mañ nezocaba quera babada uruada urua erobabaria. Idjia bajānebema nezoca neco pewedea era erob̄la nāwā j̄igua jarasia: “Ējūānebema uvara j̄uma purea nūml̄ b̄erā b̄l̄ neco pewedea era b̄l̄ba uvara dji c̄ml̄ne ewadua.” ¹⁹ Ara mañda bajānebema nezocaba idji necoba nañ ējūānebema néura b̄arima ab̄abe orrawe tub̄rl̄ba uvara c̄ml̄ne j̄uma ewasia. Mañbe uvara dji biwad̄gabadaa cuabuesia dji ba piai carea. Mañba jara b̄la Ācōrēba cawa oidebemada. ²⁰ Uvara Jerusaleñ puru dajada biwad̄gasia.

---

* **14:14** Ēberā zaca b̄lda. Griego bedeade b̄l̄ b̄la: “Nañ djara edadaca b̄lda.” Ab̄ari quīrāca jara b̄la Daniel 7:13.

Mañne oada mamaλba mīga weabari wāsia.[†] Dji nābuada cawayo ite jībada ñtlaade jūēsia.

15

*Bajānebema nezoca siete panλba bia
mīgabididebema*

¹ Wayacusa ne jarai waiblada mλa bajāne unusia. Mañ ne jarai carea mλa cawa crīchaē b̄esia. Bajānebema nezocarāda siete panasidaa. Ādjirāza jīrūarebema bia mīgabidira aña eropanasidaa. Mañ bia mīgabi siete panλ jūma māwānacarea Ācōrē quīrūbiéeba cawa oira jōya.

² Mañ awara mλa pusa quīrāca unusia vidrio quīrāca ēsā quiruda idjabā urua nūmla. Mañ icawa jūma dji animarā minijīchia bλ ījāpedadaēra duanasidaa. Ādjirāba mañ animarāa, jawaba oda idji za quīrāca bλa biña bia bedeadaē basía idjabā idji trñebema numeroda ādji dratude, jawade biña idu bλbiñaē basía. Ācōrēba arpa diadada ādjirāba eropanasidaa. ³ Arpa zabλdaēde Ācōrē nezoca Moise trñābida, Oveja Zaque trñābi sida nāwā trñā panasidaa:

Dairā Boro Ācōrē jūma poya bλ, bλa o bλra waibla bλa.

Bλa o bλ carea ēberārāba cawa crīchadaē panabadaa.

Jūmarā Boro, bλa o bλra jipa bλa idjabā aride bλa.*

⁴ Dairā Boro, ¿caiba bλra wayaē bai?

[†] **14:20** Mīga weabari wāsia. Griego bedeade nāwā bλ bλa: “1,600 estadia weabari wāsia.” Cāpūrīa bedeade jara bλa “300 kilómetro weabari wāsia.” * **15:3** Jūmarā Boro. Griego bedeade ñcλrλ cartade bλ bλa “Ācōrē ēberārā boro” wa “ewariza bλ boro.”

¿Caiba bʌra dji dromaana aẽ? Bʌdrʌ dji wārā
 Ācōrēa.
 Druazabemarāda zedapeda báa bia bedeadia bla
 jipa o bʌra unubida bērā.

⁵ Māwānacarea ťtaa acʌbʌrlde mλa Ācōrē deda
 bajāne unusia. Dji edaara bʌ dejāne wua eatʌ
 jira bʌra ewa nūmasia. ⁶ Mał dedeba bajānebema
 nezoca siete panʌra dajadaa zesidaa. Bia mīgabidi
 siete panʌra eropanasidaa. Lino wua oda totroa
 dorroorroa quiruda j̄l panasidaa. Ādji ju caita
 oro odaba trāj̄l beasia. ⁷ Małbe animarā zaca
 zocai bea quīmārē panʌnebema abalba ādjirāa
 epedeco jūgurua oro odada aba aba diasia. Mał
 epedecora ewariza zocai bʌ Ācōrē quīrūbiba bira
 beasia.† ⁸ Małbe Ācōrē dorroorroaba, ḥʌla bida
 idji dede eda cowaga nūmesia. Małba ni abalda
 mał dede eda poya wānaẽ basia aba bajānebema
 nezocarā siete panʌba bia mīgabidi siete panʌ
 jōbʌrldeaa.

16

Ācōrēba jīrūarebema bia mīgabi siete panʌ

¹ Małbe mλa ūrīsia abalda Ācōrē de bajāne
 bʌdeba jīgua bedeabʌrlada. Małba bajānebema
 nezocarā siete panʌa nāwā jarasia: “Jāl siete
 epedeco jūgurua Ācōrē quīrūbiba bira bearā
 ējūānaa weabuede wānadua.” ² Ara małda
 aba wāpeda idji epedecode bʌda nał ējūānaa
 weabuesia. Małba animarā minijīchia bʌ trā
 dratude wa jwade bʌ erobeara, mał animarā za

---

† **15:7** Epedeco Ācōrē quīrūbiba bira bʌba jara bʌla Ācōrēba cawa
 oiddebemada.

quīrāca bʌ̄ jwaba odaa bia bedeabada sida aida cadjirua minijīchia bʌ̄ba jūma birasia.

³ Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode bʌ̄da pusade weabuesia. Mañba pusara oa babisia. Êberā beuda oa quīrāca ūmesia. Mañne jūma pusade zocai bearā quinisidaa.

⁴ Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode bʌ̄da doza idjabā baido bogadrʌ̄ beaza weabuesia. Mañba baidora jūma oa bacuasia. ⁵ Mañne mλā ūrīsia baido wagabari bajānebema nezocaba Ācōrēa nāwā jarabʌ̄rʌ̄da:

¡Bʌ̄drʌ̄ dji wārā Ācōrēa! Bʌ̄ra idi bʌ̄la idjabā naēna bāsia. Bʌ̄la ëberārāa jipa cawa osia.

⁶ Ädjirāba bʌ̄ ëberārāa oada, bʌ̄deba bedeabadarā oa sida erozoabisidaa.

Mañ carea bʌ̄la ädjirāa oada dobibʌ̄rʌ̄a ädjia biē opedada quīrāca.

⁷ Mañbe mλā ūrīsia abalba bajāne bʌ̄ quera babadamaalba nāwā jarabʌ̄rʌ̄da: “Dai Boro Ācōrē jūma poya bʌ̄, wārāda bʌ̄la jipa aride cawa obaria.”

⁸ Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode bʌ̄da ãmādau ãrʌ̄ weabuesia. Mañba ãmādaura wetara uruabisia ëberārāda bámārēā. ⁹ ãmādau jlwärāba ädjirā bio babʌ̄da carea Ācōrēda biē jarabadjidaa, idjiabʌ̄rʌ̄ māwā bia mīgabi bʌ̄l bērā. Baribʌ̄rʌ̄ ädjia cadjirua obadara igaradaē basía idjabā Ācōrēdrʌ̄ dji dromaana adaē basía.

¹⁰ Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode bʌ̄da animarā minijīchia bʌ̄ bugue ãrʌ̄ weabuesia. Ara mañda mañ animarāba poya bʌ̄ druade ewarira pāima nūmesia. Mañne puaba ëberārāba ädji quīrāmera cabadjidaa. ¹¹ Ädji pua carea, ädji

aida carea Ācōrē bajāne bəlda biē jarabadjidaa. Baribərlə ādjia cadjirua obadara igaradaē basía.

12 Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode bəlda Euprate do waiþlađe weabuesia. Ara małda dora poasia ðmādau odjabariareba druazabema bororā djōne zebədade bia chānamārēä.

13 Idjabə mālə jai cadjirua baujīä quīrāca bəeda ūbea unusia. Aba je itedeba ēdrəsia. Aba animarā minijīchia bəl itedeba ēdrəsia. Idjabə Ācōrēneba bedeabari dji wārāé bəl itedeba abə ēdrəsia.* **14** Mał jairāba ne ununaca waiþlada quīrātanoa obadjidaa. Idjabə jūma druazabema bororāmaa wānapeda jarasidaa ābaa Ācōrē ume djōne wānamārēä. Ācōrē dji droma bəlba jūmarā poyai ewaride māwā djōnia. **15-16** Mał bororāra ējūä Armagedoñ abadamaa djōne edesidaa. Mał trāra hebreo bedeaa.

(Jesuba nāwā jarasia:) “¡Urñadua! Ne drəabari quīrāca māra cawaēne zeya. Bio bia bəeađia dau ləlla bəeara idjabə cacuadə jābada jāl bəeara. Māwā māl zebərləđe ādjira ācada bəadaēa ni quīrā peradaēa.”

17 Māwānacarea jīrūarebema nezocaba idji epedecode bəlda nał dedaade weabuesia. Małne Ācōrē de bajāne bəldeba idji bugue biya quirumalba bedeaba nāwā jīgua jarasia: “Ya jōsia. Waaēa.” **18** Ara małda baara purewa eda nūmesia, dji cābāyā bae nūmesia, jururua nūmesia, idjabə de uremiada dji cābāyā ure

---

* **16:13** Ācōrēneba bedeabari dji wārāé. Ācōrēneba bedeabari dji wārāéra Juałba naārā unusia animarā minijīchia bəl quīrāca egorodeba odjabərləda. Apocalipsi 13:11-18.

nūmasia. Ācōrēba ēberā oda ewarideba mañ de uremia quīrāca wadi urecaa. ¹⁹ Mañ de uremiaba egorora drapedā puru droma bādada puru ūbea panl quīrāca tabesia. Idjabā jūma nañ ējūānebema purura ārīsidaa. Ācōrēba quīrādoaē basía Babilonia puru dromada cawa oi carea. Idji quīrūbidēba mañ purura bio cawa osia uva ba bio asega bλ dawabλrλ quīrāca. ²⁰ De uremiaba pusade morro bēara, eya bēa sida jūma nēbabisia. ²¹ Bajāneba hieloda mōgara waibλa quīrāca ēberārā l̄rλ jurrusia. Mañ hielo zāgλara berara cien libra bēasia.[†] Mañ hielo jurru nūmλba bio mīga panl bērā ēberārāba Ācōrēda biē jarasidaa.

17

Juaλba wērā audua ununa

¹ Bajānebema nezocarā siete epedeco eropananada abā māmaa zepeda nāwā jarasia: “Wāna. Māa acλbiya sāwā Ācōrēba wērā audua trλ bλga bλda cawa oida. Mañ wērāra do zocārā l̄rλ chūmabaria. ² Nañ ējūānebema bororāba idji ume cadjiruada obadjidaa. Idjabā mañ wērāba audua o bλda unu panl bērā nañ ējūānebemarāba auduada obadjidaa ituuba beu duanl quīrāca.”

³ Ara mañda Ācōrē Jauredeba bλde bajānebema nezocabā māra ējūā pōāsa ewaraga bλdaa edesia. Mama māa unusia wērāda animarā minijīchia bλ l̄rλ chūmāda. Mañ animarāra purea bāsia idjabā trλ zocārā Ācōrē biē jara bλda idji cacuadē bλ erobāsia. Mañ animarāba siete boroda idjabā

[†] **16:21** Griego bedeade bλ bλa “talento aba.” Cāpūrīā bedeade bλ bλa “cuarenta kilos.”

die cachuda ero¹asia. ⁴ Ma²l wērāba wua pur-supursua b³lda idjab⁴a purea b³lda j⁵ basia. Oroba, mōgara nēb⁶aba, neta nēb⁶la b⁷la bi⁸a djio basia.* Taza oro odada idji j⁹wa¹⁰de ero¹asia. Ma²l tazara ne j¹¹ma Ācōrēba quīrīācaba idjab¹²a j¹³ma ma²l wērāba audua o b¹⁴ba bira basia. ⁵ Ēberāba cawaiē b¹⁵la tr¹⁶da idji dratude ero¹asia. Nāwā b¹⁷la basia:
M¹⁸ra Babilonia puru dromaa. M¹⁸ra wērā auduarā papaa, idjab⁴a ne j¹⁹ma na²⁰ ējūāne Ācōrēba quīrīāca papaa.

⁶ Ac²¹b²²lade m²³la cawasia ma²l wērāra Ācōrē ēberārā oaba, Jesudebema jaradia pan²⁴ carea beapedada oaba beu chūm²⁵da.

Ma²l wērā ununa carea m²³la cawa crīcha²⁶ b²⁷lesia. ⁷ Ma²lbe bajānebema nezocaba m²³la nāwā iwidisia: “¿Sāwāērā cawa crīcha²⁶ b²⁷? Ma²l wērānebemada, idji edeb²⁸lra animarā minijīchia b²⁹ldebema sida m²³la cawabiya. Animarā siete boro ero²⁸ldebemada, die cachu ero²⁸ldebemada sida cawabiya. ⁸ B³⁰la ununa animarā minijīchia b²⁹lra na²³na zocai basia, idira neēa, barib²⁸lra ewari ab²⁹a uria dau c³⁰re b²⁹ldeba ēdraya. Māwānacarea Critoba idjira ewariza bi²⁹e b²⁹lya. Na²³ ējūāne b²⁹eaba idji unub²⁹da²⁹de cawa crīchada²⁶ panenia. Na²³ ējūā oi na²³na ādjirā tr²⁹ra ewariza zocai b²⁹eadi carta²⁹de b²⁹lē b²⁹lesia.

⁹ B³⁰la ununaba ne jara quīrīā b²⁷la cawai careara ne cawa b²⁹aida b²⁹la. Siete bororāba jara b²⁹la siete eyada. Ma²l siete eya l³¹rā dji wērā auduada chūm²⁵la. ¹⁰ Idjab⁴a ma²l siete bororāba jara b²⁹la ēberārā bororāda siete pan²⁴da. Ma²l siete

---

* **17:4** Neta nēb⁶la b²⁹la. Griego bedeade b²⁹la b²⁹la “perla.”

bororānebemada juesuma beusidaa. Abaabla wadi ēberāra poya erobla. Idjabla ababemada wadi odjaē bla. Bariblra idji zebblrade ēberārā boroda beimīna dārā bla. ¹¹ Animarā minijīchia bla naēna bla idi neēba jara bla ēberārā boro dewara zeidebemada. Idjira mañ siete bororānebemaa. Critoba idjira ewariza biē bla.

¹² Bla die cachu ununaba jara bla ēberārā bororā die pananinebemada. Ādjirāra wadibida ēberārā bororāea. Bariblra animarā minijīchia bla ēberārā boroda beblrade ādjirā sida ēberārā bororāda beadia. Māwāmīna dārānaēa.[†] ¹³ Mañ die bororāba abari crīchada edadia. Ādji druara animarā minijīchia bla jawaeda bla. ¹⁴ Mañne ādjirāra Oveja Zaque ume djōnia. Bariblra Oveja Zaqueba ādjirāra poyaya idjida jūma dji droma bea Boro bērā idjabla jūma bororā cāyābara dji dro-maara bla bērā. Poyablrade idji bio ījā panbla idji ume panania. Ādjirāra trāsia idjabla edasia.”

¹⁵ Mañbe bajānebema nezocabla mā nāwā jara-sia: “Wērā audua chūmlma bla doda zocārā unusia. Mañ do zocārāba jara bla puruzabe-mada, bedeazabemada, druazabema sida. ¹⁶ Bla die cachu ununaba, animarā minijīchia bla bida mañ wērā audua bla igaradapeda quīrāmania. Mañ bērā jūma idjia erobla jārīnia. Abeda ācada bla. Ādjirāba idji djarada codia idjabla babuedia. ¹⁷ Ācōrēba mañ die bororā sode bla. Mañ carea abari crīchada edadapeda ādji druara animarā

[†] **17:12** Dārānaēa. Griego bedeade nāwā bla: “Hora ababe ēberārā bororāda beadia.”

minijīchia b̄la j̄awaeda b̄ldia aba Ācōrēba jaradara jūma māwāb̄l̄r̄l̄daa. ¹⁸ Bla ununa wērā auđuaaba puru dromada jara b̄la. Mał purudebema boroba druazabema bororāda idji j̄awaeda eroþla.”

18

Ācōrēba Babilonia puru cawa oda

¹ Māwānacarea m̄la bajānebema nezocada unusia bajāneba edaa zeb̄l̄r̄l̄da. Małra dji droma basia. Idji dorrodorroaba nał ējūära ȝnaga nūmesia.

² Idjia nāwā jīgua jarasia:

¡Babilonia puru dromara ãr̄isia! ¡Wārāda jūma ãr̄isia! Ëberärä neěa, ãteb̄l̄r̄l̄ jairāda mama panabadaa.

Jūma jai cadjirua bearā mama panabadaa. Jūma ȝibana Ācōrē quīrāpita mititia bearā mama panabadaa.*

³ Mał purudebemarāba auđua o duanlaa druaz-abemarāa abarica cadjiruada obisidaa itua õgo diab̄l̄da quīrāca.

Druazabema bororāba abari quīrāca obadjidaa wērā audua ume daunemab̄l̄da quīrāca.

Mał carea Babilonia purura jūma ãr̄isia.

Mał puruba ne bia waiþlada jūmawāyā eda quīrīä b̄ada bērā nał ējūänebema ne nēdobuebadarāda ne barasidaa.

⁴ Małbe m̄la ūr̄isia abalba bajāneba nāwā jarab̄l̄r̄l̄da:

---

* **18:2** Griego bedeade ȝcl̄r̄l̄ cartade nał sida b̄la b̄la: “Jūma animarā Ācōrē quīrāpita mititia bearā mama panabadaa.”

Māl ēberārā, Babilonia purudebemada āyā wābārlādadua jāl̄ puruba cadjirua o bāl̄ quīrāca orānamārēā.

Māwāra Ācōrēba jāl̄ puru cawa obārlāde bārāra cawa oēa.

⁵ Jāl̄ puruba jūmawāyā cadjiruada o bāla. Ādji cadjiruara mōgara pā buebāda quīrāca bajānaa jūēsia.

Jūma ādjia cadjirua opeđadara Ācōrēba quīrādoaē bāl̄.

⁶ Jāl̄ purura biē odadua djārā biē ođa quīrāca.

Idjia djārā biē ođa cāyābara bārima umé biēara odadua.

Idjia djārāra biē osia uva bā asega bāl̄ ūgo diabāl̄ quīrāca.

Mał bērā idjira bārima umé biēara odadua uva bā asega bāl̄ bārima umé ūgo diabāda quīrāca.

⁷ Jāl̄ purura bio bia mīgabidādāda idjāba bio sopuabitādāda ādji

purura dji dromaana a panāl̄ bērā idjāba ne biada aduba eropanāna a panāl̄ bērā.

Jāl̄ puruba nāwā crīcha bāl̄: “Māra wērā dji droma idji buguedē chūml̄ quīrāca bāl̄.

Māra pēdra wērā quīrāca bāl̄. Māra sopua bāēa.”

⁸ Māwā crīcha bāl̄ bērā dārāéne jāl̄ purudebemarāra quininia, sopuaba jīānia, idjāba jarrababa biē duanania.[†]

Dadjirā Boro Ācōrē jūma poya bāl̄ba cawa obārlāde jāl̄ purura babueya.

---

† 18:8 Dārāéne. Griego bedeade bāl̄ bāl̄: “Ewaride abāl̄de.”

9 Jāñ puru ume druazabema bororāba cadjiruada obadjidaa daunemabāda quīrāca. Idjabā jāñ puruba ne bia aduba eroþldebemada edapedada bērā ne barasidaa. Mañ carea jāñ puru bá nūmā cowaa unubādaðe jīānia. **10** Waya panania Ācōrēba Babilonia puru cawa oða quīrāca ãdjirā sida cawa oida. Mañ carea tāmāba acā panāne nāwā jaradia: ¡Mīñ djuburi, mīñ djuburi Babilonia puru droma ne jūma obari badara!

Ācōrēba jāñ purura isabe cawa osia.

11 Nañ ējūñebema ne nēdobuebadara mañ puru carea aujīānia ãdjia nēdobue panā nēdodira neē bai bērā. **12** Mañ purude ne jūmada nēdobuebadjidaa: oroda, paratada, mōgara nēbla þeada, neta nēbla þeada, dji biara bā lino wuada, seda wuada, wua pursupursua bāda, wua purea bāda, bacuru tūā quedeeda, elepante quida odada, bacuru nēbla bā odada, bronce odada, jiorro odada, marmol mōgara oða sida nēdobuebadjidaa.[‡]

13 Idjabā canelada, ne jūma tūāpa quedeeda, incienso querada, mirra querada, olibano querada, uva bāda, olivo dragada, harina biada, trigoda, pacada, ovejada, cawayoda, carreta sida nēdobuebadjidaa. Êberārā sida nēdobuebadjidaa nezocada þeadamārēä. **14** Jūma mañ nēdobuebadarāba nāwā jaradia: “Ne jūma jāñ puruba awua bādara neē besia. Jāñ puruba parata waibāla eroþadara, ne biya quedea aduba eroþada sida jūma jōsia. Waa edadaëa.” **15** Wārāda mañ purudaa ne jūma nēdobuede wābadapedadāra

---

[‡] **18:12** Elepante quida. Cāpūñrā bedeade bā bāla “marfil.”

bio ne barasidaa. Ādjirāba waya panania Ācōrēba mañ puru cawa oda quīrāca ādjirā sida cawa oida. Mañ carea tamlba acə panəne nāwā aujīānia:

16 ¡Mīā djuburi, mīā djuburi jāñ puru droma bādara!

Jāñ purura wērā lino wua dji biara bāba djio bā quīrāca bāsia.

Wua pursupursua bāba idjabā purea bāba djio bā quīrāca bāsia.

Oro oħaba, neta nēbla bāba, mōgara nēbla queħeaba djio bā quīrāca bāsia. §

17 Baribārā jāñ puruba ne bara bādara isabe jōsia. Jūma barcodebema bororāba, barcode wābadaba, barcode trajabadaba, pusade trajabada bida tamlba acə duanania. **18** Mañ puru bā nūmā cowaa unubādađe nāwā jīgħa jaradja: “¿Sāñgħa puruda jāñ puru quīrāca bā?” **19** Mañbe sopoħaba āđji boro īrā egoro porada jāmāpodapeda nāwā jīgħa aujīānia:

¡Mīā djuburi, mīā djuburi jāñ puru droma bādara!
Jāñ purura ne bara bāda bērā, barco erobeara

jāma ne barasidaa. Baribārā jāñ purura isabe jūma ārīsia.

20 ¡Jūma bajāne bēħħarha bāsridadadua jāñ purura ārīna bērā!

Ācōrē ēberārā, Jesuba diabuedarā, Ācōrēneba bedeabadarā sida bāsridadadua.

Jāñ puruba bārā biē oħra carea Ācōrēba cawa osia.

21 Mañbe bajānebema nezoca dji dromaba mōgara waiħħada yu droma quīrāca bāda edapeda bātabuesia. Māwā obħaradde nāwā jarasia:

---

§ **18:16** Neta nēbla bā. Cāpūriā bedeade bā bāla “perla.”

Mał mōgara juerza pusadaa batabueda quīrāca
Babilonia puru dromara isabe jūma ārīya.
Mał purura waa ununaēa.

²² Mał purude arpa, chiru, cachiru zá duanλ sida
waa ūrīnaēa. Ěberärāra trăā duanλ sida waa
ūrīnaēa.

Mał purude ne obadara waa ununaēa. Yude ne ba
duanλ jīguada waa ūrīnaēa.

²³ Mał purude ībīrā uruara waa ununaēa. Quima
edabʌdade bʌsrida bʌga nūmʌra waa
ūrīnaēa.

Mamabema ne nēdobuebadara nał ējūāne dji dro-
mada b̄easia.

Mamabema jāibānarāba druazabemarāda jūma
cūrūgabadjidaa. Mał carea purura jūma
ārīsia.

²⁴ Ācōrēneba bedeabadarā beapedada carea, Ācōrē
ēberärā beapedada carea, idjabā jūma nał
ējūāne beapedada carea bida mał purura
bedeade b̄la.

19

Bajānebemarāba Ācōrēa bia bedeapedada

¹ Māwānacarea mła bajānaa zocārā nāwā bedea
duanλda ūrīsia.

jBiya quirua dadjurā Boro Ācōrēra! Idjiabʌrʌ
ēberärāra ēdrʌ edasia. Idjidrʌ dji dromaara
b̄la idjabā dji ʌbʌlara b̄la.

² Idjia jipa aride cawa obaria. Wērā audua tră
bʌga b̄adara cawa osia mał wērāba cadjurua
o b̄adeba jūma nał ējūānebemarāa abarica
cadjuruada obida bērā.

Ācōrēba mañ wērāra biẽ b̄asia idji nezocarāda que-nana bērā.

3 Wayacusa nāwā jīgua jarasidaa:

¡Biya quirua dadjirā Boro Ācōrēra! Jāñ puru bá nūm̄ cowaara ewariza cowa nūmaya.

4 Mañne veinticuatro drōārāda, animarā zaca zocai b̄ea quīmārē pan̄ siða chīrāne barru copanesidaa Ācōrēa bia bedeadi carea. Ācōrē idji bugue biya quiruēe chūm̄ne ādjirāba nāwā bia bedeasidaa:

¡Mañgra wārāa!* ¡Dadjirā Boro Ācōrēra biya quirua!

5 Idjabā mña ūrīsia Ācōrē bugue biya quirumaþba abā nāwā bedeablrada:

¡Jūma Ācōrē nezocarā, dadjirā Ācōrēa bia bedeadadua!

¡Ācōrē waya bearā, idjía bia bedeadadua! ¡Dji droma b̄eaba, dji edaara b̄ea bida bia bedeadadua!

Oveja Zaque quima edai ewari

6 Mañbe zocarā jīgua bedea duan̄da mña ūrīsia. Mañra do jururuga nūm̄ quīrāca b̄asia, baa dji cābāyā ñaebl̄rā quīrāca b̄asia. Ādjirāba nāwā jara duanasidaa:

¡Biya quirua dadjirā Boro Ācōrēra!

¡Dadjirā Boro Ācōrēba jūma poya o b̄la! ¡Idjidr̄a jūmarā Boroa!

7 ¡þ̄sridadia! ¡Capipiadia! Idjidr̄a dji Dromaana adia, Oveja Zaque quima edai ewarira jūëna bērā. Idji quima baira djiosia.

---

* **19:4** Wārāa. Griego bedeade bá b̄la: “Amén.”

8 Ācōrēba idjira dji biara bΛ lino wua totroa dor-
rodorroa quiruba djiobisia.

(Mañ biara bΛ lino wuaba jara bΛa Ācōrē ēberārāba
jipa obadadebemada.)

9 Bajānebema nezocaba mña jarasia: “Cartade
nāwā bΛdua: Oveja Zaque quima edabΛrΛ carea
ne cobΛdamaa jΛredarāda bio bia beaa.” Idjabā
jarasia: “MañgΛra wārā bedea Ācōrēba jaradaa.”

10 Ara mañda mña bajānebema nezoca jīrū caita
chīrāne barru cobesia idjía bia bedeai carea.
BaribΛrΛ idjia mña jarasia: “Jāwā orādua, ātebΛrΛ
ĀcōrēabΛrΛ bia bedeadua. Mña Ācōrē nezocada
jāwā quirua bΛ quīrāca idjabā djabarā Jesuba jaradiada
ījā bea quīrāca.”

Jesuba jaradiadara Ācōrē Jaureba idji nezocarāa
bedeabibaria.[†]

Cawayo torro ñrñ zeda

11 Māwānacarea mña unusia bajāne eda wābadada
ewa nūmāda. Cawaēne cawayo torroda odjasia.
Mañ cawayo ñrñ chūmΛra “Bedea Aña BΛ”
idjabā “Wārā Ara” abadaa. Idjia ēberārāra jipa
cawa obaria idjabā jipa o bΛdeba dji quīrū ume
djōbaria. **12** Idji daura tΛbΛ quīrāca urua bāsia.
Nepeda zocārā jñ bāsia. Idji borođe trñda bΛ
erobāsia baribΛrΛ ababe idjiabΛrΛ mañ trñra cawa
bāsia. **13** Idjia cacuadē jñ bΛra oadē tΛ edada
basia. Idji trñra Ācōrē Bedea abadaa.[‡] **14** Idji
caidu bajānebema sordaorāda cawayo torro bēa
ñrñ zesidaa. Ädjia cacuadē jñ bēara dji biara bΛ

[†] **19:10** Jesuba jaradiadara Ācōrē Jaureba idji nezocarāa
bedeabibaria. Griego bedeade mañra ebuda bΛēa. [‡] **19:13** Juañ
1:1.

lino wua totroa quiru basía. Ni maãrī biða mititiaë ñeasia. ¹⁵ Ācõrē Bedea abada itedeba djõbada neco pewedea bñda odja ñasia druazabemarā poyai carea. Idji jawaðe eroþa jiorro odaba ãdjirãa ïjä obiya. § Uva biwadgabvra quïrãca ãdjirãra cawa oya Ācõrē jüma poya bñba quïrûbideba mäwã cawa obi bërã. ¹⁶ Idjia ñrã jñ bñde idji ñacara ñrã nañ trñda bñ eroþla: "Jümarã bororã cäyäbara dji dromaara bñ, idjabä jüma dji droma ñea Boro."

¹⁷ Mañbe mña unusia bajñebema nezocada ñmädañ ñrã nñmnda. Idjia jüma ne mïguia cobada ñtl wâbaribadarãa nñwã jïgua jarasia: "Zedadua. Åbaa dji jare ñadua ne codi waiþla Ācõrëba o ñama. ¹⁸ Mama ëberärã boro djarada, sordaorã boro djarada, mësrã ñea djarada, cawayo djarada, cawayo ñrã wâbada djara sida codia. Jüma ëberärã djarada codia: nezocaë djarada, nezoca djarada, dji edaara quedea djarada, idjabä dji dromarã ñea djara sida codia."

¹⁹ Mañbe mña unusia animarã minijïchia bñda, nañ ejüñebema bororãda, jüma ãdji sordaorã sida ãbaa dji jare duannda. Cawayo ñrã chñmla ume, idjiare panl sordaorã ume djõni carea duanasidaa. ²⁰ Djõbñdade cawayo ñrã chñmbla animarã minijïchia bñra, Ācõrëneba bedeabari dji wârãë sida jidasia. Mañ Ācõrëneba bedeabari dji wârãëba animarã minijïchia bñ trñneba ne ununaca waiþla ñeada obadjia. Mäwã animarã minijïchia bñ sëyä idu bñbipedadara jüma cûrûgabadjia. Mañ animarã za quïrãca bñ jlwaba oðaa bia bedeapedadara cûrûgabadjia.

Cawayo ḥrā chūmλba mał animarā minijīchia bλra, Ācōrēneba bedeabari dji wārāé sida zocai panλda tλbλ urua azupre bara uruga nūmλne batabuesia. ²¹ Djōbada neco idji itedeba odja bλba dewararāda jūma quenasia. Małbe jūma ne mīguia cobada ḥtλ wābāribadara mał djara co duanλba jāwūñāsiāa.

20

Mil poa

¹ Māwānacarea mλa bajānebema nezocada edaa zebλrλda unusia. Idjia uria dau cλre bλ jūātrλ bλ ewabarida eroβasia. Idjabā carena omoga chūmλda idji jλwade eroβasia. ² Jera jidapeda mil poa jλ bλsia. Mał jera drōā naēnabema damaa, diauru idjabā Satana abadaa. ³ Bajānebema nezo-caba idjira uria dau cλre bλde edaa batabuepeda jūātrλ nūmλsia ni aþaλba poya ewarānamārēä. Małba diauruba druazabemarāda waa cūrūgaěa aþa mil poa jōbλrλðaa. Mil poa badacarea idjira ērā bλya nał ejūāne dārāé bāmārēä.

⁴ Małbe mλa bugueda zocārā unusia. Mał ḥrā chūmeara Ācōrēba bλsia Crito ume dji bororāda bēadāmārēä. Idjabā mλa ēberārā oþlā tλpedada jaureda unusia. Māwā oþlā tλsidaa Jesuba jaradiada ījā panλ carea idjabā Ācōrē bedea jaradia panλ carea. Adjirāba animarā minijīchia bλa, idji za quīrāca bλ jāwaba oðaa bida bia bedeadaë basía. Idji sēyāra ãdji dratude, jλwade bida idu bλbidaë basía. Adjirāra ḥrēbadapeda Crito ume dji bororāda mil poa panesidaa. ⁵ Mał ḥrēbapedadara

Ācōrēba naārā ārēbabida basía. Dewara beudarāra ārēbadaě basía abā mil poa jōnacarea. ⁶ Ācōrēba naārā ārēbabi ēberārāra bio bia ɓeadia. Ādjirāra waa beudaěa, ātebʌrl Ācōrē sacerdoterāda, Crito sacerdoterā sida ɓeadia.* Idjabā mil poa Crito ume dji bororāda ɓeadia.

Ācōrēba diauru tʌbʌ uruade batabueda

⁷ Mil poa jōnacarea diaurura jāl ɓadada ērā ɓuya. ⁸ Mañne idjia jūma druaza cūrūgađe wāya. Gog druadēbemarāda, Magog druadēbemarā sida cūrūgaya. Mał druadēbema sordaorāda pusa ɭbʌ quīrāca zocārā panʌda edeya Ācōrē ēberārā ume djōnamārēä. ⁹ Jūma nał ẽjūāra ādjirāba biraya. Mañne Ācōrēba quīrīa ɓʌ puruda, idji ēberārā duanʌmaa audu jūrā edađia. Baribʌrl Ācōrēba uruada bajāneba ɓaebiya. Małba ādjirāra jūma bá quenaya. ¹⁰ Māwānacarea Ācōrēba diaurura ēberārā cūrūga erođadada tʌbʌ urua azupre bara uruga nūmʌne ɓatabueya. Naëna Ācōrēba animarā minijīchia ɓʌda, Ācōrēneba bedeabari dji wārāe sida mał tʌbʌ uruade ɓatabuesia. Mama ādjira, diauru sida ewariza ãsa, diamasi bida bio bia mīga panania.

Ācōrēba bugue waibʌ torroa bʌdeba cawa oi

¹¹ Māwānacarea mlä bugue waibʌ torroa ɓʌda unusia. Mał buguede chūmʌ sida unusia. Idji quīrāpita jūma nał ẽjūāra, bajā sida nēbasidaa. Ni aɓałba waa ununaě basía. ¹² Idjabā mlä

---

* **20:6** Waa beudaěa. Griego bedeade nāwā ɓʌ ɓla: “Barima umé beudaěa.” Barima umé beudiba jara ɓla Ācōrē neě tʌbʌ uruade bia mīgađida. Apocalipsi 20:14.

unusia beupedadārā dji dromarāda, dji edaara quedea sida Ācōrē quīrāpita duan^λda. Mañne cartada ewaracuasia. Mañ cartađe jūma ēberārāba opedadada bá beasia. Dewara carta sida ewarasia. Mañ cartađe ewariza zocai beadi ēberārā trāda bá beasia. Jūma beupedadāra Ācōrēba cawa osia ādjirāba opedadada quīrāca. Jūma ādjia opedadāra cartađe bá basia. ¹³ Jūma pusade beupedadāra Ācōrē quīrāpita zesidaa. Abeda jūma beupedadā jaurera ādji panabadamałba Ācōrē quīrāpita zesidaa.[†] Mañbe Ācōrēba ādjiza cawa osia ādjia opedadāda quīrāca. ¹⁴ Beudira Ācōrēba jōbisia t_λb_λ uruade batabueb_λr_λ quīrāca. Beupedadā panabada ejūā sida t_λb_λ uruade batabuesia. Ācōrēba bariduada t_λb_λ uruade batabueb_λr_λ, b̄arima umé beusiada abadaa. ¹⁵ Ēberārā ewariza zocai beadi cartađe trā b_λe bearā Ācōrēba t_λb_λ uruade batabuesia.

21

Ejūā djiwidi idjabā bajā djiwidi

¹ Māwānacarea m̄la bajā djiwidida, ejūā djiwidi sida unusia. Mañne nañ ejūāra, bajā sida neě basía. Pusa sida neě basía. ² Idjabā m̄la unusia Ācōrē puru djiwidi Jerusaleñ abadada idji b̄łmałba bajāneba edaa zeb_λr_λda.* Mañ purura biya querasia wērā quima edab_λr_λde bio dgio b_λ quīrāca. ³ Mañbe m̄la ūr̄isia aňalda Ācōrē

[†] **20:13** Beupedadā pananabada. Griego bedeade bá b_λa “Hades.”

* **21:2** M̄. Griego bedeade ἀστρα cartađe bá b_λa: “M̄, Juałba unusia.”

bugue biya quiruma^λba nāwā jīgua bedeab^λr^λda:[†] “jūrīnadua! Idira Ācōrēra ēberārā tāēna b^λa.[‡] Idjira ādjirā ume baya. Mañne ādjirāra idji ēberārāda b^λeadia. Wārāda idjidr^λ ādjirā ume baya idjab^λa ādjirā Ācōrē baya. ⁴ Ādji daub^λara idjia jūma jareya. Jūma naēna b^λadara jōna bērā waa beudāēa, jīānaēa, aujīānaēa, idjab^λa puara neē baya.”

⁵ Mañbe dji bugue biya quirude chūm^λba nāwā jarasia: “M^λa ne jūma djiwi^λdida o b^λa.”

Idjab^λa nāwā jarasia: “Nañ bedeara cartade b^λadua wārā bedea bērā idjab^λa wārāda māwāi bērā.”

⁶ Māwānacarea idjia m^λa nāwā jarasia: “M^λa oida b^λadara jūma osia. M^λra dji Alpaa idjab^λa dji Omega. [§] Mañba jara b^λa m^λra dji naārābemada idjab^λa dji jīrūarebemada. Baridu^λada opichia b^λb^λra, m^λla baido bogadr^λ b^λada bari dobiya. Mañ baidoba zocai b^λaida diabaria. ⁷ Cadjirua poyapedadarāba jūma mañg^λra eda^λia warraba dji zeza^λeba ne edabari quīrāca. M^λra ādji Ācōrē baya idjab^λa m^λ warrarāda b^λeadia. ⁸ Barib^λra Crito ēpēni carea waya b^λeara, m^λ bedea ījānaē b^λeara, m^λla quīrīāca o b^λeara, mīñ beabadara, auēua obadara, jāībanara, j^λwaba oda ācōrē ījā b^λeara, sewaida b^λea sida t^λb^λ urua azupre bara uruga nūm^λne bia mīga b^λeadia. Ācōrēba baridu^λada t^λb^λ uruade b^λatabueib^λra, b^λarima umé beusiada abadaa.”*

[†] 21:3 Ācōrē bugue biya quiruma^λba. Griego bedeade ^λc^λra cartade b^λ b^λa: “Bajāneba.” [‡] 21:3 Ācōrē. Griego bedeade b^λ b^λa:

“Ācōrē wua de.” [§] 21:6 Griego alfabetode alpara dji naārābema letraa, omegara dji jīrūarebema letraa. * 21:8 Apocalipsi 20:6,14.

Jerusaleñ djiwidi

9 Mañbe bajānebema nezocarā siete epedeco eropananada aba māmaa zesia. Mañ bajānebema nezocarāba ādji epedecode siete eropananaba nañ ējūñe beara jīrūare bia mīgabisidaa.[†] Dji māmaa zedaba nāwā jarasia: “Wāna. Māa acabiya Oveja Zaqueba quima edabrlada.”

10 Ara mañda Ācōrē Jauredeba bñde idjia māra eya waibla ñtl bñmaa edesia. Mama unubisia Ācōrē puru djiwidí Jerusaleñ abadada Ācōrē bñmaña bajāneba edaa zebalrada. **11** Ācōrē dorroorroaba mañ purura dorroorroa basia. Urua basia mōgara biya quiru nēbla bñ quirāca, jaspe mōgara quirāca. Ēsā querasia vidrio quirāca. **12** Mañ purura ñtl mōgaraba audu jūrā ca basia. Eda wābadara doce panasidaa. Eda wābadaza bajānebema nezocada aba basia. Mañ awara Israel warrarā doce panana trñda eda wābadaza aba bñ beasia. **13** Eda wābadara ñmādau odjabariare übea panasidaa, ñmādau baebariare übea panasidaa, orro abaare übea panasidaa, idjaba dewarabema orroare übea panasidaa.[‡] **14** Mañ puru audu jūrā ca bñra doce mōgara ñrl basia. Mōgaraza Oveja Zaqueba doce diabuedarā trñda aba bñ beasia.

15 Bajānebema nezoca mñ ume bedea bñdaba ējūñ zabada oro odada eroësia. Puru, dji eda wābada, puru audu jūrā ca bñ sida zai carea eroësia. **16** Mañ ējūñ zabadaba bajānebema nezocaba purura zasía. Dji puru zadara jūmaena

---

[†] **21:9** Apocalipsi capítulo 16. [‡] **21:13** Orro abaare, dewarabema orroare. Griego bedeade nāwā bñ bñla: “Al lado norte y al lado sur.”

aþarica þasia. Djí drasoara, djí jedea síða aþarica þasia. Djí zadara 2,200 kilómetro þasia. § Djí draþoada, djí Þtlaða, djí jedea síða júmaena aþarica þasia. ¹⁷ Maðbe puru audu júrã ca þl síða zasía. Djí zadara bicaca 144 þasia.* Nað eðjúðnebemarãba zabada quírãca bajânebema nezocabá zasía.

¹⁸ Mað purura júmaena oro idji awa quiru oda basía. Maðra vidrio eða quiru quírãca þasia. Djí puru audu júrã ca þlra jaspe mõgaraba cada basía. ¹⁹ Mað audu júrã ca þlra doce mõgara Þrl þasia. Mað mõgarara júmaena biya quedæsia. Naðrãbemada jaspe mõgara basía. Maðare zapiro mõgarada þasia. Maðare ágata mõgarada þasia. Maðare esmeralda mõgarada þasia. ²⁰ Maðare ónice mõgarada þasia. Maðare cornalina mõgarada þasia. Maðare crisólito mõgarada þasia. Maðare berilo mõgarada þasia. Maðare topacio mõgarada þasia. Maðare crisopraso mõgarada þasia. Maðare jacinto mõgarada þasia. Jírûare amatista mõgarada þasia. ²¹ Mað purude eda wâbada doce panlra neta nêbla þl oda basía.† Eda wâbadaza neta aba oda basía. O puru eði þlra oro idji awa quiru oda basía. Maðra eða querasia vidrio quírãca.

²² Mað purude Ácõrë de dromara m  a unu   basía ne   b  r  . Eber  r  ba dadjir   Boro Ácõrë j  ma poya þl quír  pita, Oveja Zaque quír  pita bida bia bedeadia idji de dromane obadapedada quírãca. ²³ Am  dau ne  , jedeco ne   bida mað purura   na n  mabaria Ácõr   dorrodorroaba, Oveja Zaqueba

---

§ **21:16** 2,200 kilómetro. Griego bedeade n  w   þl þla “12,000 estadia.” * **21:17** Bicaca 144. C  p  r  a bedeade þl þla “65 metros.” † **21:21** Neta n  bla þlada. Griego bedeade þl þla “perla.”

dia bə ɻnaa bida. ²⁴ Mał puru ɻnaaba druaza ɻna beadia jūmarāda mał ɻnaane n̄badamārēä. Idjabə druazabema bororāba ne bia eropanra mał purudaa ededia.[‡] ²⁵ Diamasira neě bai bērā mał purude eda wābadara ewariza jūātrədaca baya. ²⁶ Jūma druazabemarāba ne bia eropanra mał purudaa ededia.[§] ²⁷ Baribərə ne jūma Ācōrēba bia unucara mał purude eda edecara panla. Cadjirua obadara, sewaida bəea sida eda wācara panla. Ababe ewariza zocai bəadi cartade trə bələ bəadrə poya eda wānia. Mał cartara Oveja Zaqueba erobəla.

22

Do zocai bai diabari

¹⁻² Māwānacarea bajānebema nezocaba do pāpārā quiruda m̄la unubisia. Ńsā querasia vidrio quīrāca. Mał baidoba zocai bəida diabaria. Ācōrē idjabə Oveja Zaque bugue biya quirudeba mał dora purudəbema o jedea bə ẽsi wea bəla. Do orroza bacuru nejō zocai bai diabarida bəasia. Mał bacurura jedecoza zaubaria. Małba jara bəla poaza bərima doce zaubarida. Mał bacuru queduada bəla druazabemarā cacua bia pananamārēä. ³ Ācōrēba biě bai jaradada mał purude neě baya. Ācōrē idjabə Oveja Zaque bugue biya quirura mał purude baya. Mama Ācōrē nezocarāba idjía bia

---

[‡] **21:24** Druazabema bororāba ne bia eropanra mał purudaa ededia. Mał bedeara idjabə nāwā traducida bəla: “Druazabema bororāba mał purudaa wānia Ācōrēa bia bedeadī carea.” [§] **21:26** Mał versículora idjabə nāwā traducida bəla: “Idjabə druazabemarāba mał purudaa wānia Ācōrēa bia bedeadī carea.”

bedeadia. ⁴ Idji quīrāra ununia idjabā idji trāra ādjirā dratude bā erobeadia. ⁵ Diamasira neē baya. Dadji Boro Ācōrēba ānaada diai bērā, ībīrā neē idjabā āmādau neē bida ēberārāra bia beadia. Ewariza ādjirāra idji ume ābaa dji bororāda beadia.

Crito dārāéne zeidebema

⁶ Mañbe bajānebema nezocaba mā jarasia: “Jūma nañ bedeara wārāra idjabā wārāda māwāya. Dadjirā Boro Ācōrēba idjideba bedeabadarāa beeleafibaria. Idjiablrā bajānebema nezocada diabuesia idji nezocarāa cawabimārēā dārāéne cārēda sāwāida.”

⁷ Jesuba jarasia: “!Urīnadua, māra isabe zeya! Nañ cartaade bālā bāla dārāéne cārēda sāwāida. Bio bia bāla jūma nañ cartaade jara bālā ijā bāra.”

⁸ Māra Juaña. Jūma mañgāra unusia idjabā ūrīsia. Māwānacarea māra bajānebema nezoca jīrū caita chīrāne barru cobesia bia bedeai carea. Māwā osia idjia jūma mañgāra unubida bērā. ⁹ Baribārā idjia jarasia: “Jāwā orādua, ātebārārā Ācōrēabārārā bia bedeadua. Māra Ācōrē nezocada jāwā quirua bālā quīrāca, djabarārā Ācōrēneba bedeabadarārā quīrāca, idjabā jūma nañ cartaade jara bālā ijā bēa quīrāca.”

¹⁰ Idjabā jarasia: “Nañ cartaade bālā bāla dārāéne cārēda sāwāida. Mañra mērā erobarādua jūma dārāéne māwāi bērā. ¹¹ Cadjirua o bāra idji cawa cadjiruade bādua. Ne jūma Ācōrēba quīrīāca o bāra idji cawa mañne bādua. Baribārārā jipa o bāba ewariza jipa o bāida bāla. Idjabā Ācōrē itea bia bāra ewariza Ācōrē itea bia bāida bāla.”

12 Jesuba jarasia: “¡Urīnadua, māra isabe zeya! Zebərəde māa jūmarāa ne diai carea eneya ādjia opedada quīrāca. **13** Māra dji Alpaa idjabāa dji Omegaa.* Mañba jara bəla māra dji naārābemada idjabāa dji jīrūarebemada.

14 Bio bia beaa cacuade jābada tāto erobeara. Ādjirāra purude eda wānida panla nejō zocai bai diabarida jōni carea. **15** Baribərə cadjurua obadara, jāībanara, audua obadara, mīā beabadara, jāwaba oda ācōrē ēpēbadara, idjabāa sewa oya bearā jūma dajadaare duanenia.[†]

16 Māra Jesua. Bajānebema nezocada diabuesia jūma mañgəra djabarā beaza jaramārēā. Māra Davideba zedaa, idjidēba tununaa.[‡] Māra Diapedabema Chīdau Uruga ßə abadaa.”

17 Ācōrē Jaureba, Oveja Zaque quima abada bida nāwā jara panla: “¡Zedula!” Mañ ūrī bəla jaraida bəla: “¡Zedula!” Dji opichia bəla zeida bəla baido zocai bai diabarida domārēā. Mañ baido do quīrīñā bəla bari doida bəla.

18-19 Nañ cartaade bələ bəla dārāéne cārēda sāwāida. Nañ cartaade bələ bəl ūrī bearāa māa jaraya: bariduaba nañ cartaade bələ bəla audu jaraibərə, Ācōrēba nañ cartaade bia mīgai jara bəla idjira bia mīgabiya. Idjabāa bariduaba nañ cartaade bələ bəla maārī awara jaraibərə, Ācōrēba idjía nejō zocai bai diabaridebemada idu jōbiēa idjabāa Ācōrē purude eda idu wābiēa. Mañ nejōnebemada, mañ purudebema siđa nañ cartaade bələ bəla.

---

* **22:13** Griego alfabetode alpara dji naārābema letraa, omegara dji jīrūarebema letraa. † **22:15** Cadjurua obadarā. Griego bedeade bələ bəla “usa.” ‡ **22:16** Isaía 11:1-10.

20 Jūma nañ cartade bá báda Jesuba wárāana a bála. Nāwā jara bála: “¡Wárāda māra isabe zeya!”

Bia bála isabe zeida. § ¡Zedua dairā Boro Jesu!

21 Māa quíriā bála dadjirā Boro Jesuba idji biadeba jūma bárāra careba báida.

---

§ **22:20** Griego bedeade bá bála: “Amén.”

**Ãcõrẽ Bedea
New Testament in Emberá, Northern
(PM:emp:Emberá, Northern)**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Emberá, Northern

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Emberá, Northern

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

f9d422da-2e22-541c-afc9-8fe7130d391e